

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Aström

26/1 1939

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 117.

Brysseli SSA 26 P:NÄ tammi KUUTA 19 39.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

1/230 Pal. 3. 39.
2871-39
5 C17

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 1.

Lähetystö kunnioittaen lähettää oheisena raporttinsa n:o 1, jonka aiheena on:

"Spaakin hallituksen uusi kokoonpano."

Lähettiläs: *V. Kivimäki*

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Brysseli ssa 26 p:nä tammikuuta 1939.

1/230 Sal. S - 39.

28/1-39

Asia: Spaakin hallituksen

uusi kokoonpano.

5 C17.

Lokakuulla kirjoitetussa raportissa kuvailemani sisäpoliittinen ristiriita, joka aiheutui kysymyksestä oliko Belgian lähetettävä agentti Burgosiin vaiko ei, jatkui yhä kärjistyneenä kautta marras- ja joulukuun, esiintyen vakavana uhkana hallituksen olemassaololle. Lukuunottamatta manöövereitä, jotka tar koittivat hallituspulan välttämistä tuollaisen vähäpätöisen asian tähden, mitään olellista ei tapahtunut, sillä sellaiseksihan ei voi lukea Espanjan tasavallan suurlähettilään tuittupäisen demonstratiivista poistumista Brysselistä, eikä siitä aiheutuva Belgian asianhoitajan poiskutsumista Barceloonasta. Neuvottelut agenttien vaihtamisesta kenraali Francon kanssa oli pantu alulle ja edistyivät hiljalleen. Belgian hallituksella oli neuvotteluissa vastusta belgialaisten frankistien puuhista, mutta näyttää kuin ei sillä itselläänkään olisi ollut kiirettä. Pääministeri Spaak halusi selvästikin vakuuttautua ennen asian kiinnilyömistä, ettei hänen oma puolueensa häntä tuon pienen asian takia kaataisi, kahden puoluekokouksen ilmaistua sellaisia aikeita. Kesti tammikuun puoliväliin, lähemmin määräten 14 päivään, ennenkuin hallitus pani lukkoon sopimuksen Francon kans-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sa. Seuraavana päivänä pidetty kolmas asiaa käsitellyt työväen puoluekokous antoi valtavalla enemmistöllä luottamuslauseensa pääministerille.

Sitä ennen, tammikuun 7 p:nä, oli Lontooseen lähetetty nootti, jossa oli ilmoitettu, että Belgia katsoi olevansa moraalisesti velvoitettu ottamaan uudestaan tarkastettavaksi kysymyksen suhtautumisestaan "Comité de noninterventioniin", jos tämä osoittautuisi kykenemättömäksi toimeenpanemaan, lähinnä tasapuolista ulkolaisten joukkojen evakuointia koskevia, päätöksiään. Ulkoasiainministeriössä minulle oli hyvin selvästi vakuutettu, ettei nootti ulkopoliittisesti merkinnyt mitään, se oli vain tarkoitettu kotimaan työväen- puoluetta varten. Ne henkilöt, jotka laativat puoluekokouksen päätöslauselman, jossa todettiin, että sosialistien hallitukseen jääminen oli eduksi myöskin tasavaltalaiseen Espanjaan kohdistuvan solidarisuuden kannalta, saattoivat vedota mainittuun noottiin todistuskappaleena väitteensä oikeutuksesta.

Joka tapauksessa tässä on syytä todeta, ettei nyt toimeenpannut korjaukset hallituksen kokoonpanossa ole aiheutuneet siitä asiasta, josta pulatilanteen odotettiin syntyvän, vaan tapahtuivat vasta senjälkeen kuin hallituspulan uhka oli saatu vältetyksi. Lähinnä syynä siihen, että muutoksia oli toimeenpantava, oli joulukuun alussa tapahtunut vapaamielisen Max Leo Gérard'in ero raha-asiain ministerin toimesta ja katolilaisen A.-E. Janssenin tulo hänen tilalleen. Tämäkin oli noita näköjään Belgian poliittiselle elämälle omituisia tapahtumia, joita ei järkisyillä voida selittää. Gérardia arvosteltiin liian suuren säästäväisyyden johdosta ylimääräisen budjetin suhteen. Hän selitti säästäväisyyspolitiikan ainoaksi terveeksi ja siis

välttämättömäksi. Hänen seuraajansa ilmoitti olevansa hänen kanssaan aivan samaa mieltä ja tulevansa noudattamaan samalaista politiikkaa. Hän näyttää miellyttävän eräitä piirejä sentähden että hän on katolilainen, toisia sentähden, niin väitetään, ettei hän ole niin luja periaatteiden mies kuin Gérard, vaan mies, johon toivotaan voitavan vaikuttaa.

Spaakin hallituksessa oli ollut vain 2 vapaamielistä. Gérardin poistuminen aiheutti siis tilanteen, joka hallituskoostumuksen ylläpitämisen ja kohtuudenkin kannalta oli korjattava.

Mutta kun kerran hallituksen korjailemisesta tuli puhe, maanviljelijäin taholta entistä äänekkäämmin vaadittiin erityisen maatalousministerin toimen palauttamista, ja siis maatalousasiain eroittamista talousministerin tehtävistä. Vanhan tradition mukaan maatalousministerin toimi luetaan konservatiiveille, katolilaisille kuuluvaksi. - Lisäksi talousasiain ministeri Heymans oli joutunut arvostelun alaiseksi siitä että häneltä puuttui selvät suuntaviivat ja että hän oli liiaksi eri harrastuspiirien vaikutuksille altis. - Loppujen lopuksi pääministeri oli huomannut työtaakkansa liian suureksi hänen hoitaessaan ulkoasiainministerin salkkua, ja alkuaan suunniteltiin perustaa uusi ulkomaankaupan ministerin toimi M. Spaakin työtaakan keventämiseksi.

Kun Spaakin hallitus viime keväänä pantiin kokoon, hallituksen jäsenten lukumäärä vähennettiin 15:stä 11:een. Uusi järjestely näytti nyt vaativan, jo yksistään osallistuvien puolueiden tyydyttämiseksi ja työtaakan vähentämiseksi, paikkain liisäystä. Sellaisena kuin hallitus t.K:n 20 päivän iltana saatiin

uuteen muotoonsa muodostetuksi ja 24 p:nä edustajahuoneelle esitetyksi, siihen kuuluu 14 jäsentä, joista on 5 sosialistia, 5 katolilaista ja 3 vapaamielistä sekä, kuten aikaisemminkin, puolueeton puolustusministeri.

Pääministeri Spaak luopui kokonaan ulkoasiainministeriön johdosta luovuttaen sen enolleen, edeltäjälleen pääministerin paikalla, Paul-Emile Janson'ille. Janson on aikoinaan ollut kansanedustaja ja senaattori ja monien hallitusten jäsen. Hän on myös kuulunut monet vuodet Belgian delegatioon kansainliitossa, joten hänellä on henkilökohtaisia suhteita kansainvälisiä asioita hoitavien muiden maiden poliitikkojen kanssa. Hän on tosin jo 67 vuoden ikäinen, mutta reipas ja pirteä. Puoluekannaltaan hän on vapaamielinen. - Toinen hallitukseen astuva vapaamielinen on asianaajaja Emile Jennissen, joka tulee ottamaan huostaansa terveystoito-asioiden ministeriön. - Katolilaisen ent. oikeusministerin Pholien'in tilalle tulee toinen katolilainen, Emile van Dievoet, ent. Louvain'in professori, joka aikoinaan 17 vuoden ajan on toiminut kansanedustajana ja joka jo kerran on ollut hallituksen jäsenenä maatalousministerinä.

Sosialisti Spaakin hallituksen maatalousministeriksi tulee katolinen oikeistolainen senaattori, ankara ja intomielinen tähänastinen hallituksen arvostelija ja vasemmiston vastustaja, joka katolilaisten yhdistysten ja klubien keskusjärjestön puheenjohtajana pitää itseään erikoisena katolisten intressien ajajana, kreivi d'Aspremont-Lynden. Hänen mukaanottamisensa ehkä tulee tietämään hänen intonsa taltuttamista, mutta se voi myös tietää sitä, että tulee olemaan entistä vaikeampaa saada aikaan sovinn-

nossa toimimista hallituksen jäsenten kesken. Edustajahuoneen keskustelussa sosialistitalolta esitettiin lausuntoja, joissa ilmaistiin pidettävän uudestaan muodostettua hallitusta vastenmielisenä erityisesti äärimmäisen oikeistolaisen kreivin mukana olon takia.

Mielenkiintoisin uudistus hallituksen kokoonpanossa esiintyy talousasiain ministerin vaihdoksessa. Uusi ministeri Bernich on ammatiltaan alkuaan lääkäri, puolueeltaan sosialisti ja kokemuksiltaan laajassa mittakaavassa finanssiasiain, talousasiain ja yhteiskunnallisten probleemien tuntija. Senaatin jäsenenä hän on ollut raha-asiain raportööri ja ulkoasiain valiokunnan varapuheenjohtaja sekä lukuisain komiteain jäsen.

Tri Barnich on hiljan laatinut mietinnön talouspolitiikasta, jonka johtopäätökset ovat saavuttaneet senaatissa hallituspuolueiden jäsenten yksimielisen kannatuksen. Ne tulevat epäilemättä olemaan perustana osalle uuden talousministerin työstä. Mainittakoon tässä vain lyhyesti että hän näyttää tähtäävän ammattimaisen elimen luomiseksi sen suunnitellakseen taloudellisia reformeja, joiden avulla talouspolitiikka saataisiin vastaamaan nykyisten suhdanteiden vaatimuksia. Hän myöskin edellyttää tutkimuksia suoritettavaksi ja aikaisemmin suoritettuja käytettäväksi hyväksi tuotannollisen elämän suuntaamiseksi maan tarpeita paremmin vastaavaksi, ottaen huomioon uudet kansainväliset taloudelliset virtaukset. Samoin olisi tutkittava työttömyyttä työtömään opastamiseksi uusille työaloille. Yleensä olisi järjestelmällisten tutkimusten pohjalla koetettava saada muodostetuksi suuntaviivoiltaan selvä ja tosiloja vastaava, pidemmän ajan kestävä talouspolitiikka.

Puheessa, jolla pääministeri Spaak 24 p:nä esitti uuden hallituksen, hän esitti uuden talousministerin ajatuksia. Ministeri Spaakin esittelypuhetta ei kaikilla tahoilla sanomalehdissä ole otettu erikoisella lämmöllä vastaan, ja varsinkin on huomautettu että olisi odotettu lupauksia tehdä jotakin eikä vain lupauksia tutkia asioita. Puheessaan pääministeri kuitenkin oli erikoisesti korostanut kuinka olisi suotavaa että parlamentin taholla asetuttaisiin hallituksen työtä kohtaan avustavalle, eikä vain työtä teettävälle kannalle. Hän lisäksi oli huomauttanut kuinka onnettomat olot Belgiassa ovat siinä suhteessa, että satunnaisten, tunnepohjaisten asiain hoitaminen vie suhteettomasti aikaa realiteetteihin pohjautuvalta hyödylliseltä työltä.

Edustajahuone aikoo vasta ensi tiistaina, t.k:n 31 p:nä, ottaa pääministerin uuden hallituksen esittelyn äänestyksen alaiseksi.

A. Ström

*Amnis loma
1/2/1939*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Åström

_____ 1072 1939.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 197.

Brysseli S S A 11 P: N Ä helmi K U U T A 19 39.

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

5/220 Sal. 8 - 39.
1872 - 39 ?
5 017
Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportit n:ot 2 ja 3.

Lähetystö kunnioittaen lähettää oheisina raporttinsa
n:ot 2 ja 3, joittenka aiheina ovat:

2. Hollannin ja Saksan suhteista. I.
3. Hollannin ja Saksan suhteista. II. - Hollannin ulko-
ministeriön käsityksiä Saksan aikeista ja tilasta.

Lähettiläs: ⁰
L. Aho

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Brysselissä 10 p:nä helmikuuta 1939.

Asia: Hollannin ja Saksan
suhteista, I.

5/220 Sal. S - 39.
187/2-39 3
5 017

Brysselin ja Haagin lähetystön ainoan virkamiehen, toisin sanoen allekirjoittaneen, aika kuluu yleensäkin hyvin tarkkaan juoksevain asiain hoitoon ja viraston koneiston käynnissä pitämiseen, mutta aivan erityisesti tämä oli asian laita vuoden ensimmäisten viikkojen kuluessa. Näin ollen en koko tammi-kuun aikana ollut käynyt Haagissa. Ilmoitin jo senkin tähden, Haagin ulkoasiainministeriön asiaa pari viikkoa sitten tiedusteltua, että tulisin olemaan Haagissa helmikuun 7 p:nä, jolloin oli vuosittain uusiintuvat kuningattaren päivälliset diplomaattikunnalle.

Tästä johtui että olin Haagissa kun se ulkoasiainministeriön sähkö t.k:n 6 p:nä saapui, jossa ilmoitettiin kaivattavan tiedoitusta Saksan puristuksesta Belgiaan ja Alankomaihin.

Kun sähkössä ei viitattu mihinkään erityiseen tapaukseen, minun arvattavakseni jäi mitä puristusta sillä tarkoitettiin. Olin Brysselissä muutamia päiviä aikaisemmin keskustellut yleisestä tilanteesta ja erityisesti Saksan politiikasta, eikä mikään ollut viitannut siihen että puhetoverini mielissä olisi ollut minkäänlaista levottomuutta. Oli kyllä kosketeltu tam-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mikuun alussa kierrelleitä huhuja Saksan Alankomaihin muka kohdistuneesta uhasta, mutta niitä oli kosketeltu vain fantasioja koskevilla leikkipuheilla.

Pitäen mahdollisena, että minulta oli Haagista poissa-olleen jäännyt jotain oleellista huomaamatta, käännyin aluksi parin paikkakunnalla asuvan virkaveljen puoleen kysyen, oliko heillä tietoja Saksan viime aikoina Hollantiin kohdistamasta puristuksesta. He vastasivat kieltävästi ja viittasivat siihen, että eihän ollut millään viranomaisten taholla näkyvissä min-käänlaisia levottomuuden merkkejä. Tiedustelin eivätkö he pitäneet pörssissä ilmenneitä kurssilaskuja merkinä, että Hollannissa tunnettiin huolestumista. Minulle vastattiin, että nuo ilmiöt olivat olleet samanaikaisia kuin samantapaiset ilmiöt New Yorkissa, joten niitä ei voinut pitää minään erikoisena merkinä Hollannin kohdalta. Entä guldenin kurssissa esiintynyt lasku? Näitä asioita tunteva henkilö minulle huomautti, että Amsterdamissa on aina paljon ulkolaista "hot money", äkkiä poisvedettäviä talletuksia, joiden poistaminen saattoi vaikuttaa guldenin ja punnan suhteisiin. Siinä siis saattoi kuvastua ulkomailta eri syistä esiintyviä reaktioita. Vuosi sitten punta oli 9 guldenia, joulukuulla 1938 8:50 ja nyt 8:66. Näitä ilmiöitähän ei voitu hyvällä syyllä yhdistää tammikuulla esiintyneisiin huhuihin.

Alustavien tiedustelujeni negatiiviset tulokset, panivat minut arvaamaan, että nuo tammikuun alussa kiertäneet huhut Saksan valloitusaikeista Hollantia kohtaan olivat joltakin taholta saapuneet Suomen ulkoasiainministeriöön niin vakavalta näyttävässä muodossa, että ministeriö piti suotavana lisätietojen

saamista. Huhut aikoinaan kertoivat m.m. että Saksa aikoi lähiaikoina valloittaa Hollannin saadakseen Zuiderseestä tukikohdan Englantia vastaan. Hollanti olisi muka pyytänyt Belgiasta sotilaallista apua, mutta oli saanut kieltävän vastauksen. En ole tavannut Belgiassa enkä Hollannissakaan ketään, joka olisi ottanut nuo huhut vakavasti. Varsinkin viime osahan on täysin ristiriidassa Hollannin liittoutumista vastustavan kannan kanssa, jollainen nykyään myös on Belgian kanta.

Jos siirrytään Saksan ja Hollannin suhteita mahdollisesti kuvastaviin tai niihin mahdollisesti vaikuttaviin tapahtuneisiin tosiasioihin, on kait ensi sijalla mainittava paljon melua Saksan lehdissä ja urheilumaailmassa herättänyt Rotterdamissa joulukuun alussa tapahtuvaksi suunnitellun Saksan - Hollannin jalkapallo-ottelun peruutus, jonka syyksi Hollannin taholla selitettiin halun välttää tilaisuutta, jossa luultavasti tulisi esiintymään saksalaisille loukkaavia demonstratioita. Saksan urheilunjohtaja julisti tämän tapahtuman johdosta saksalais-hollantilaisten urheiluoittelujen yleiskiellon ja Hollannin omat natsit tekivät parhaansa paisuttaakseen asian merkitystä. - Toiseksi on mainittava kaksi saman viikon sisään Saksan edustukseen kohdistunutta "attentaattia". Toinen on tutkimuksien kautta saatu täysin selvitetyksi. Saksan Amsterdamin konsulaatin erään kanslistin ikkunaan oli sattunut kivi. On selvinnyt, että sen oli lasten leikkikaluna käytetyn heittovehkeen avulla heittänyt koulupihallaan leikkivä poika hänen yrittäessään heittää kiven pihan perällä olevan rakennuksen yli. Hän oli onnistunut, mutta tuon rakennuksen takana oli toinen, jossa asui mainittu kanslisti ja kivi sattui hänen ikkunaansa. Toista tapausta ei ole saatu selvitetyksi. Saksan lähetystön sihteerin ikkunanpie-

leen oli osunut pieni leikki- tai harjoituspistoolin kuula. - Kolmanneksi mainittakoon, että Hollannin emännillä on nykyään suuria huolia sen johdosta, että Saksan konsulaatit eri erin ovat kehoittaneet Hollannissa palvelevia kotipalvelijoita palamaan Saksaan. On selitetty että Saksassa on tällaisen työvoiman puutetta. Mutta huhut ovat tahtoneet selittää asian kotiinlähettämiseksi sotaa valmisteltaessa, toiset taas sen kostotoimenpiteiksi Hollannin ystävällisen kannanoton takia eräitä juutalais-pakolaisryhmiä kohtaan. - Sen perustalla mitä toistaiseksi tiedetään, ylläluetelluilla seikoilla ei ole mitään poliittista merkitystä. ohi sen minkä ne psykologisten reaktioiden aiheuttajina merkitsevät.

Sain luotettavalta henkilöltä kuulla, että ulkoasiainministeri Patijn oli hänelle kertonut, että Alankomailla on omien natsiensä takia suuria vaikeuksia pitää huolta siitä, että suhteissa Saksaan ei esiintyisi ikävyyksiä. Hän oli maininnut m.m. Saksan lähettilään hänelle sanoneen, että hollantilaisien ei tarvitse kuvitella, että saksalaisilla olisi Hollannissa vakoilijoita. Hollantilaiset natsit olisivat kovin innostuneita hankkimaan kaikki tarvittavat tiedot, jos heitä haluttaisiin käyttää. - Siis tuo pieni ryhmä isänmaanpetturuuteen valmiutensa takia aiheuttaa hallitukselleen paljon vaivaa. Se myös pitää huolta siitä, että kaikki mikä voidaan tulkita saksalais-orientoituneiden tunteiden loukkaukseksi paisutetaan julkisuudessa yli kaikkien rajojen.

L. Albin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Bruxselissä olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Aström

10/2 1939.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Brysselissä 10 p:nä helmi kuuta 1939.

Asia: Hollannin ja Saksan suhteis-
ta .II. - Hollannin ulko-
ministeriön käsityksiä Sak-
san aikeista ja tilasta.

5/230 Pal. 8-39.
187/2.39
5 C17

Tiedustelin Haagin ulkoasiainministeriöstä mitä siellä arveltiin puheista, että Saksa kantaisi hyökkäysaikeita Hollantia kohtaan. Diplomaattisten asiain osaston päällikkö sanoi mielellään kertovan, minkä asiasta tiesi. Huhuihin ei koko aikana oltu ministeriössä uskottu ja oli Hollannin intressissä saattaa ne oikeaan valoon. Hän uskoi voivansa esittää riittävät perusteet väitteilleen niin etten tarvitse uskoa hänen esitystään optimistiseksi maalailuksi. Käsitys, jonka hän esittäisi, ei sitäpaitsi ollut vain hänen omansa, vaan se oli muodostunut ministeriössä useiden virkamiesten käsitellessä ja punnitessa saatuja tietoja. Jotta hän voisi puhua avomielisesti, minun oli luvattava olla lähettämättä selostustani suoraan postissa vaan kuriiritse.

Huhuja Saksan sotilaallisista valmisteluistahan kuultiin, hän kertoi, jo marras-joulukuulla. Silloin jo puhuttiin siviilivirkamiesten lomien peruuttamisesta ja kieltämisestä tammikuun 10 päivästä lähtien, ja helmikuun 15 p:nä piti tapahtua yleinen mobilisatio. Arvattavaksi jäi vain mihin päin hyökkäystä suunniteltiin.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tammikuun alussa levisi uusia huhuja, jotka tiesivät kertoa, että Alankomaista tulisi hyökkäyksen kohde. Näillä huhuilla ei ollut vaikutusta hallituspiireihin Hollannissa eikä myöskään Belgiassa. Tiedetään ettei Saksankaan resurseilla sotaa aloiteta noin vain taivaasta tulevana nuolena vaan tarvitaan valmisteluja. Hollantilaiset tiesivät aivan tarkasti, ettei Saksalla ollut valmisteluja käynnissä läntisellä alueella. Oli siis selvä ristiriita huhujen ja tosiasian välillä.

Hollannissa ollaan joillakin tahoilla taipuvaisia uskomään teoriaan, että Saksassa noihin aikoihin oli jotakin sotilaallisia suunnitelmia. Sotilashenkilöt uskoivat näiden suunnitelmien tähänneen itään. - Joskin tuollaisia suunnitelmia aikaisemmin oli, nyt kaikki tietoon tulleet tosiasiat viittaavat siihen, ettei niitä enää ole, että ne siis on peruutettu tai ettei niitä ole ollutkaan.

Jo yksistään sisäinen tilanne Saksassa puhuu sen käsityksen puolesta, ettei siellä nykyhetkellä olla halukkaita sotilaallisiin seikkailuihin. Tämä tilanne on nimittäin huonompi kuin aikaisemmin on luultu. Heikkoudet ovat paljastuneet erittäin selvästi Göbbelsin epäsuosioon joutumisen jälkeen. Sitten Schachtin oli mentävä ja hänen mukanaan menivät monet etevät asiantuntijat. Saksan kansan "Kriegsfreudigkeit" on tällä hetkellä aivan matalalla. Siitä kaikki havaintojen tekijät ovat yhtä mieltä. Siellä kansan keskuudessa kysytään miten Saksa nyt voi tulla toimeen, kun tilanne on lähinnä verrattava tilanteeseen 1917. Rautatieverkosto on vakavasti epäjärjestyksessä varsinkin Württemberg'issa ja Baijer'issa. Junat eivät kulje säännöllisesti ja useita junia on poistettu. Syynä tähän on, että

vuodesta 1934 tarpeellisia vaunuja ei ole rakennettu, ja 300 tarpeellista veturia on jäänyt valmistamatta.

Itävalta ja Sudeettialue painavat raskaasti Saksan taouselämää. Kukaan ei enää kuvittele niiden hankinnan tietävän tällä hetkellä voimain lisäystä vain päinvastoin raskasta voimain ja varojen menetystä.

Viime vuonna Saksan kuuluisa tierakennusten johtaja Todt oli lausunut hollantilaiselle virkaveljelleen: "Ihmiset ulkomailla lörpöttelevät sodasta; se mitä Saksa tarvitsee on viisi vuotta lepoa, muutoin asiat menevät viistoon".

Hollannissa ei nykyään uskota mitään vakavaa tulevan tapahtumaan. Saksan halu auttaa Italiaa ei ole kovin suuri. Totta kyllä näkyy olevan, että saksalaisilla on joukkoja Libyaassa. "Angriff" lehti sen muutamia päiviä sitten myönsi. Mutta joukot kait on lähetetty sinne "à titre symbolique" enemmän kuin jostakin muusta syystä.

Lopuksi tri van Kleffens optimistisen käsityksen tueksi viittasi Mussolinin puheen kokoonkuivumiseen. Hän sanoi pitävänsä ainoana näköpiirissään olevana seikkana, joka voisi tehdä Saksan vaaralliseksi, sitä mahdollisuutta, että ulkomaalaiset lakkaavat ostamasta saksalaisia tuotteita. Mutta olihan jo Englannista päin ja muittenkin taholta näkynyt lausuntoja, jotka viittaavat siihen että tämä asia yleensä käsitetään.

Tri van Kleffens vielä mainitsi, että he olivat alunpitäen, kun Alankomaat huhuissa mainittiin, tehneet voitavansa saadakseen selville mistä nuo huhut olivat peräisin. Se oli alussa ollut vaikeaa, mutta nyttemmin he olivat vakuutettuja, että heille lähteet olivat selvinneet. Näytti siltä että huhut

osaksi olivat puolalaiselta taholta peräisin, osaksi Lontoossa asuvain saksalaisten emigranttien taholta. Viimemainitulta taholta liikkeelle pannut huhut sanotaan olleen suurella taidolla toimitettuja niiden uskottavuuden lisäämiseksi. Tarkoitus näytti olleen saada Alankomaat säilytetyksi liittoon Belgian ja Ranskan kanssa, jotta siten muodostuisi yhtenäinen suojamuuri Saksan ja Pohjanmeren väliin.

Brysseliin palattuani olen keskustellut p.o. asiasta ulkoasiainministeriössä yleissihteeri Langenhoven ja poliittisten asiain johtaja^{jan} adjointin, ministeri Boseret'n kanssa sekä yleisesikunnan päällikön, kenraali van den Bergen'in kanssa. Kaikki ovat ilmoittaneet pitävänsä asiaa täysin selvitettyinä, huhujen maailmaan kuuluvana. Herra Langenhove mainitsi tietävänsä että huhut olivat saapuneet joidenkin maiden hallituksille niin uskottavassa muodossa, että ne olivat niiden johdosta suorittaneet tiedusteluja.

L. Astrom

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brusselissä olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Astrom

14/3 1939

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 368.

Brysseli S S A 15 P:NÄ maaliskuuta 19 39.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

2/271 Val. n:o 39.

17/3-39	No	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Ulkoasiainministeriö LE

ASIA: Raportti n:o 4.

Lähetystö kunnioittaen lähettää oheisena raporttinsa n:o 4, jonka aiheena on:

Katsaus Belgian sisäpoliittiseen tilanteeseen.

Lähettiläs:

L. Anttonen

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Brysseli ssa 14 p:nä maaliskuuta 1939.

Asia: Katsaus Belgian sisäpo-
liittiseen tilanteeseen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
7/291 Pal. D. 1939.		
179-39	No	Liitt.
	QUALITO	ASIA
5	C17	

Sanomalehdet, Suomessakin, ovat jo toista kymmentä viikkoa sisältäneet runsaasti uutisia ja kommentaarioita Belgian sisäpoliittisen tilanteen johdosta. Allekirjoittanut joutui viettämään suuren osan helmikuusta Haagissa ja hoitamaan Brysselissäkin ollessaan Hollannin asioita, joten hän oli tavallaan matkan päässä tapahtumista. Kun hän joutui niihin tutustumaan keskustelujen ja sanomalehtikirjoitusten avulla, hän joutui elävämmin kuin koskaan aikaisemmin kokemaan, kuinka vaikeaa on muodostaa käsitystä täkäläisen sisäisen valtiollisen elämän fasettimaisen monivaiheisuuden värityksestä ilmiöistä. Mutta tällä kertaa näyttävät monivuotiset täkäläisten olojen tutkijat olevan ymmärlä koettaessaan selittää asioita. He vakuuttavat tilanteen olevan sekavimman kaikista mitä he ovat joutuneet Belgiassa näkemään.

Maassa, jossa kuten Belgiassa vain lokakuun 1937 - helmikuun 1939 välisenä aikana on ollut kolme pääministeriä, viisi raha-asiaiministeriä ja viisi taloudellisten asiain ministeriä ja jossa aikaisemminkin on totuttu tiheisiin hallituksen vaihdoksiin ja vaikeasti selvitettäviin hallituspuoliin, nykyinen

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pulatilanne ei sellaisenaan ole ihmeellinen asia.

Pohja ristiriitaisten käsitysten muodostumiselle on vanhastaan olemassa, ennen kaikkea vastakohdassa flaamilaisen ja valloonilaisen aineksen välillä, ja sosialistien ja porvarillisten välillä. Flaamilainen aines ja valloonit tällä kertaa ovat joksenkin tasaväkiset parlamentissa, mutta väestö-tilaston mukaan flaamilaiset jo ovat enemmistönä. Väestönlisäys syvästi katolilaisten flaamien keskuudessa on huomattavasti suurempi ja taatumpi kuin valloonien keskuudessa, joten maan demokraattinen järjestys on omiansa ylläpitämään flaamilaisissa vastaisuuden varalle taatun voiman tietoisuutta ja vallan tunnetta niihin liittyvine reaktiovalmiuksineen. Valloonien hallussa taasen on suurin osa maan rikkauksista. He ovat tottuneet yhteiskunnalliseen ja sivistykselliseen vaikutusvaltaan, eivätkä vielä aina osaa arvioida oikein flaamilaisten esiinmarssia kaikilla aloilla.

Kuten sanomalehdistä tunnetaan Spaak'in uusittu hallitus kukistui helmikuun 10 p:nä tilanteessa, joka oli syntynyt sen kautta että vastaperustettuun flaamilaiseen lääketieteelliseen akatemiaan oli nimitetty tri Martens, sodan aikana saksalaisten hyväksi toiminut lääkäri, joka sittemmin oli tuomittu maanpetoksesta kuolemaan, mutta joutunut myöhemmin osalliseksi amnestiasta.

Ent. pääministeri Spaak on myöhemmin huomauttanut, että tri Martens'in nimi oli jo Janson'in hallituksen aikana suunnitellun akatemian jäsenehdokkaiden joukossa. Lokakuun lopulla hallitus käsitteli asiaa ja marraskuun 7 p:nä hänen nimityksensä tapahtui. Koko tänä aikana kenelläkään ei ollut huomauttamista hänen nimitystään vastaan. Myöhemmin rintamamiesten tahol-

ta esitettiin kiihkoista paheksuntaa nimityksen johdosta. Tammi-kuun viime päivinä jätettiin asiaa koskeva välikysymys parlamenttiin ja helmikuun 3 p:nä hallitus sai luottamuslauseen 2 äänen enemmistöllä. Kun enemmistön mukana äänesti ryhmä flaamilaisia nationalisteja, jotka säännöllisesti kuuluivat oppositioon, voitto oli varsin heikko. Mieliala parlamentissa oli kiihtynyt. Samoin kadulla. Pääministerin yksityisasunnon ympäri kokoontunut väkijoukko pahoinpiteli häntä hänen kotiin saapuessaan.

Vapaamielisiä oli ollut mukana niissä hallituksissa, joissa tri Martens'in ehdokkuus oli ollut tiedossa ja siinäkin, jossa hänen jäsenyytensä päätettiin. Mutta vasta asian agitaatio-arvon helmikuun alussa selvittyä, vapaamieliset asettuivat jyrkästi torjuvalle kannalle yhteistoimintaan nähdessä hallituksen kanssa, niin kauvan kuin isänmaanpetturi Martens istui yhteiskunnallisella kunniapaikalla, oli akatemian jäsen.

Pääministeri Spaak'in kanta oli, ja on, että tri Martens oli sääntöjen mukaisesti valittu jäseneksi. Juriidisesti enempää kuin moraalisestikaan ei ollut olemassa oikeutta nimityksen peruuttamiseen. Hän ei katsonut asemansa arvon mukaiseksi pyytää tri Martensia itse eroamaan, mutta hän on kyllä myöntänyt myöhemmin puolustovereilleen pitämässään puheessa, että hän olisi iloinen, jos tri Martens oma-aloitteisesti eroaisi, mielten rauhoittamiseksi. Muutoin herra Spaak on selittänyt kannattaneensa tri Martens'in vaalia kansallisuksien välisten ristiriitain tasoittamista tarkoittavana eleenä. Tässä hän myöntää erehtyneensä. Ja selväähän on, että hänen asenteensa tuli vaikuttamaan tahdittomuudelta henkilöihin, joiden tunne-elämään määräävästi vaikutti mielikuva "petturi".

Selvää on että Martens-tapaus on varsin jyrkästi tehostanut kansallisia vastakohtia. Monivuotiset havainnoitsijat väittävät, etteivät ole nähneet kansallisten intohimojen parlamentissa enempää kuin yksityiselämässäkään kohottaneen sellaisia tyrskyjä kuin viimeaikoina.

Tilanne on nimittäin komplisoitunut senkautta, etteivät ainoastaan äärimmäiset flaamilaiskansalliset ja tunteidensa puolesta saksalaisesti orientoitunut pieni ryhmäkunta ole omaksuneet tri Martensin asiaa omaksi asiakseen flaamilaisena asiana, vaan sen ovat tehneet monet eri leireihin kuuluvat arvovaltaiset flaamilaiset. Yleensä heidän kantansa voidaan karakterisoida täten: "tässä on flaamilaisten sisäinen kysymys, vallooni pitääkööt kätensä poissa siitä". Näyttää siltä kuin harvat käsitteisivät millainen isoitoitumisen ja valtion yhteyden rikkomisen vaara tuohon kantaan liittyy. - Mainitun kannan omaksuminen kuitenkään ei ole yleinen flaamilaisten taholla. Vapaa- ja monet katolisetkin mieliset flaamilaiset /omaksuvat vapaamielisten kannan, jonka mukaan flaamilaisuudella ei ole mitään tekemistä tri Martens'in asian kanssa.

Jo yllä hahmoitellut muutamit erilaiset katsantokannat antavat aavistaa miten vaikeaa on yhteisen pohjan luominen.

Lisäksi taustaan kuuluu viittaus vastakohtaisuuteen finanssikysymysten alalla. Se on vastakohtaisuus m.m. sosialistien ja porvarien välillä ja vaikeuttaa kolmen pääpuolueen, sosialistien, katolilaisten ja vapaamielisten yhteistoimintaa. Porvarillisella taholla pyritään budjetin tasapainoon saattamiseen säästävyydellä. Sosialistit suosittelevat veronmaksuissa esiintyvien epäkohtain korjaamista ja pyrkivät välttämään työtillaisuuksien supistamiseen ja palkkain alentamiseen johtavaa

säästäväisyyttä.

Hallituksen muodostamisyritysten sarja alkoi sillä, että Spaak itse sai tehtäväksi löytää ratkaisun tri Martens'in asiaan. Hän ei onnistunut. Sen jälkeen yritti ja epäonnistui Henri Jaspar, entisaikain katolisia hallitusmiehiä, joka muutaman päivän jälkeen kuoli. Hänen jälkeensä koetti toinen oikeistolainen, Hubert Pierlot, Luxemburgin maakunnan edustaja senaatissa. Yhdeksän päivää kestäneiden yritysten jälkeen hän helmikuun 23 p:nä sai pystyyn katolilaisten ja sosialistien kannatukseen nojautuvan hallituksen. Helmikuun 27 päivänä hallitus kaatui. Sosialistit kieltäytyivät kannattamasta finanssiohjelmaa johon m.m. kuului valtion viran- ja toimenhaltijain palkkojen vähentäminen 5 %:lla. Maaliskuun 1 p:nä Pierlot'n hallituksen ulkoasiainministeri, sosialisti Soudan sai tehtäväkseen hallituksen muodostamisen. Hän ei onnistunut. Maaliskuun 4 p:nä Brysselin pormestari Marx'ille, vapaamielisten johtajalle, tarjottiin hallituksen muodostajan tehtävä, mutta hän kieltäytyi. Maaliskuun 6 p:nä allekirjoitti kuningas parlamentin hajoittamismääräyksen antaen Pierlot'n hallitukselle tehtäväksi hallitusasiain hoidon kunnes parlamenttaarinen hallitus huhtikuun 2 p:nä tapahtuvien vaalien jälkeen saadaan muodostetuksi. Belgian nykyisellä hallituksella on seuraava kokoonpano:

Hubert Pierlot, katol. pääministeri

Engène Soudan, sosialisti, ulkoministeri

Camille Gutt, ammattimies, raha-asiat

Raoul Richard, - " - , talousasiat

Willem Eekelers, sosialisti, sisäasiat ja terveydenhoito

Eigar Blanquaert, ammattimies, kasvatust asiat

Arthur Wauters, sosialisti, työ- ja sosiaaliministeri

Gaston Heenen, ammattimies, siirtomaat

Kenraali Denis, ammattimies, puolustusministeri

H.C.F.L.H. Marck, katolilainen, yleiset työt

Auguste De Schrijver, ^{katolilainen,} oikeusministeri.

Ulkoasiainministeri tässä väliaikaisessa hallituksessa on ollut oikeusministerinä van Zeeland'in hallituksessa ja lyhyen ajan raha-asiainministerinä Janson'in hallituksessa. Nykyisessä toimessaan hän on uusi mies. - Ammatiltaan hän on asianajaja ja lisäksi oikeustieteen professori Brysselin yliopistossa.

X X
X

Onhan ilmeistä, että Belgian sisäpoliittisessa elämässä on jotain varsin epätervettä. On niin mielettömältä näyttävä epäsuhde syitten ja senrausten välillä. Hallitusten toimintamahdollisuudet käytännöllisten kysymysten alalla supistuvat pieniksi niiden joutuessa keskittämään tarmonsä tilapäisten, tunnepohjais-ten kysymysten ympärille muodostuneiden tilanteiden selvittämiseen. Ensin monien kuukausien aikana tuo itsessään vähäpätöinen kysymys asiamiehen lähettämisestä Burgos'iin, nyt viimeksi yhden akatemian jäsenen vaali. Onhan vähän suhteetonta, että tällaisesta asiasta kehittyy aihe hallituspulaan ja eduskunnan hajoittamiseen.

Sen kyllä käsittää että kysymys, otettuna periaatteen kannalta, voi aiheuttaa yhteiskunnalle vaarallisiakin reaktioita. Täällähän ei olla tietämättömiä siitä, että Saksassa vielä elää sodanaikana näkyviin tulnut ja kehitetty käsitys, jonka mukaan flaamilaiset ovat - saksalaisia, alasaksalaista murretta puhuvia heimoveljiä. Täällä ei myöskään unniasteta silmiä siltä tosiasi-

alta, että flaamilaisalueella oleva Belgian pääsatama samoinkuin suuri osa maan talouselämää ovat suuresti riippuvaisia Saksasta takamaana. Näistä asioista ei puhuta julkisesti, hyvin ymmarrettävistä syistä, mutta niihin kuuluu yksityiskeskusteluissa viitattavan, kun tahdotaan osoittaa, ettei kysymys maataan pettäen, saksalaisia sodan aikana palvelleen henkilön kunniapaikoille ko-roittamisesta ole merkityksetön.

Martens-kysymyksen kääntäminen flaamilaiseksi kysymykseksi selitetään tietävän sitä, että edessä on itse-asiassa flaamien ja valloonien välinen selvitys. Iskusanaksi näkyy vaalitaistelussa muodostuvan "kulttuuriautonomia". En ole kuitenkaan missään nähnyt mitään tarkkaa määritelmää mitä tuolla sanalla tarkoitetaan. Ylimalkaan vain selitetään, että molemmille kansallisuksille (tarkoittaa lähinnä flaameille) on varattava tilaisuus vapaasti ja tehokkaasti kehittää kulttuurielämänsä. Mistään muusta konkreettisesta ehdotuksesta ei ole näkynyt olevan puhetta kuin opetusasiain-ministeriön laajentamisesta käsittämään eri osaston flaamilaisten asiain käsittelyä varten. Tämä käytännössä tietnee muutamien uusien virkojen perustamista. Nykyinen opetusministeri Blankaert on tällaiseen järjestelyyn tähtäävään ajatusten kehittäjiä.

Yleensä ei edellytetä uusien vaalien tulevan suuresti-kaan muuttamaan voimasuhteita parlamentissa. Arvellaan flaamilais-kansallisten voittavan joitakin paikkoja, ennen kaikkea Antverpenissä, mutta muutoin ei odoteta merkitsevempiä voittoja ja tappioita. Kansanedustuksen hajoittamisen päämerkitys edellytetään osoittautuvan olevaksi siinä, että vältetään se taktikoiminen ja poliittinen peli, joka muutoin olisi täyttänyt poliittisen

elämän, jos olisi ollut valmistauduttava säännöllisiä vaaleja varten, jotka olisivat tapahtuneet 1940. Toinen etu jonka hajoittaminen tarjoaa, siltä varalta että sitä halutaan käyttää, on tilaisuus Belgian kansalle ja etenkin maan julkisen elämän miehille, pysähtyä ajattelemaan, miten valtiollinen elämä on saatava terveemmäksi, hallitus kestävämmäksi ja toimintakykyisemmäksi.

Antaessaan hajoitusmääräyksen, kuningas osoitti pääministerille kirjeen, jossa hän m.m. huomautti, että ne perustuslain periaatteet, jotka tähän saakka ovat taanneet Belgian valtion rakennuksen kestävyys ovat yhä useammin unohtuneet. Edesvastuu sijoitetaan väärään paikkaan. Elimet, joilta puuttuu laillinen valtuutus sekaantuvat hallitusten muodostamisiin ja eroittamisiin. Toimeenpanevaa valtaa ei enää käytetä perustuslain määräämien sääntöjen mukaan. Kirjeen lopussa kuningas kehotti kansaa keskittämään ajatuksensa tulevaisuuden pääprobleemihin, sisäisen tasapainon säilyttämiseen, kansallisen yhteisyyden palvelemiseen ja yhtenäiseen suhtautumiseen kansainvälisiin kysymyksiin.

Belgian sisäpolitiikan seuraavista vaiheista havaintoja lienee tehtävissä huhtikuulla.

Lähettiläs:

L. Ståhl

*johtamien
ministerien*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Astrom

21/3 1939.

Min./Pol.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

8 231 Pal. S 29.

KIRJELMÄ n:o 404.

27/5-29

Brysseli S S A 21 P: NÄ maalis KUUTA 19 39.

5 017

VIITTAUS: _____ N

P: NÄ _____ KUUTA 19 _____ P: TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö L L E

ASIA: Raportti n:o 5.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän mukana raporttinsa n:o 5, jonka aiheena on:
Vaikotteita Alankomaista viime viikon tapahtumien jälkeen.

Lähettiläs:

L. Ström

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Brysseli ssa 21 p:nä maalis kuuta 1939.

8/201 Val. 2 39.

27/3.39

Asia: Vaikutteita Alankomaista
viime viikon tapahtumain
jälkeen.

5 017

Matkustin viikon aluksi Hollantiin voidakseni muodostaa jonkunlaisen käsityksen siellä vallitsevasta mielialasta Tšhekkoslovakian tapahtumain jälkeen. Jouduin heti perille saapuessani huomaamaan noiden tapahtumain vaikutusten pieniä merkkejä: hotelli oli huolimatta hiljaisesta säsongista täysi, maastaan paenneiden, vapaasta Hollannista turvaa etsivien tšhekkien täyttämä. En siten saapumishetkestäni saakka joutunut tuntemaan sitä rauhallisuuden tyneyttä, jota Brysselistä saapuva tavallisesti niin selvästi tuntee Haagiin saapuessaan. Huomasin sittemmin siellä oloni aikana, ettei tapaamieni henkilöiden mielissä tällä kertaa vallinnut se levollisuus, jota vielä viimeksi edellisillä käynneilläni olin huomannut.

Olin pyytänyt konsulaattia keräämään kokoon kokoelman päälehtien lausuntoja ja käytin sunnuntain tämän kokoelman läpikäymiseen konsuli v.d. Vlugt'in avulla. Merkille pantavin tosiasia näytti olevan lehtien tyynen asialliset selostukset ja pidättyväinen sävy kommentaarioissa. Tosiasiathan puhuivat riittävän selvää kieltä tilanteen vakavuudesta. - Kun myöhemmin ulkoasiainministeriössä komplimentoin lehtien mallikelpoisen hillittyä sävyä ja hyvää kuria, minulle huomautettiin, että kurista

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lehdet itse pitävät huolen. Hallituksen päämiehen taholta oli vain tehty sen verran, että johtavat sanomalehtimiehet oli kutsuttu konferenssiin, joka oli tapahtunut jo joskus joulukuulla ja heitä oli kehoitettu vakavasti harkitsemaan millainen asenne nykyoloissa oli maan ja heidän omien etujensa sanelema.

Ottaen huomioon, että nuo parin kuukauden vanhat puheet Saksan sotaisista aikeista Hollantia kohtaan jälleen ovat kierrelleet muiden maiden, etupäässä Ranskan lehdissä ja herättäneet Hollannin ulkopuolella arvailuja ja kommentaareja, hollantilaisten lehtien pidättyväisyys on sitäkin käsiteltävämpää. Tiedustellessani eikö yleisön suhtautumisessa omiin asioihinsa ollut huomattavissa levottomuuden merkkejä, minulle kerrottiin, että oli kyllä useita rikkaita juutalaisia, jotka siirsivät omaisuuttaan Yhdysvaltoihin. Olipa sellaisia, jotka olivat matkustaneet sinne, toisia jotka puhailivat muuttoa. Omaisuuden siirto ei rajoittunut juutalaisiin vaan oli muitakin, jotka etsivät sijoituksia ulkomailta.

Hallitusta lähellä olevalta taholta sain kuulla nyttemmin oltavan varsin huolestuneita. Arvellaan riippuvan olojen kehityksestä Saksassa onko sota noin vuoden kuluttua vältettävissä vaiko ei. Jos Saksa pystyy kestämaan niin kauan ja stabilisoimaan olot, sen on jonkun ajan kuluttua suojattava selkäänsä voidakseen jatkaa aluelajennustaan ja taloudellista oloihin tunkeutumista idässä. Kiinnitetään toiveita siihen, ettei akseli tule kestämaan, Italian huomattessa, että Saksa huolehtii vain omista asioistaan auttamatta Italiaa, ja lisäksi vielä tunkeutuu niille Balkan'in ja entisen Itävallan alueille, joihin Italia toivoo voivansa entistä enemmän ulottaa vaikutustaan.

Tshekkien ja slovakien eripuraisuuden merkitystä viime viikon Keski-Europan tapahtumissa alleviivataan Hollannissa, sekä sanomalehdissä että yksityisissä keskusteluissa. Se johtaa maan sisäisten olojen vastaavassa suhteessa tarkastamiseen. Tällöin huomio luonnollisesti etupäässä kiintyy Hollannin kansallis-sosialistiseen liikkeeseen, joka pitää paljon ääntä parlamentissa, mutta jonka vaikutus on mitätön. Se muodostaa noin 4 % parlamentin jäsenmäärästä ja on viime vaalien jälkeen menettänyt useita vaikutusvaltaisia jäseniään. Se on suorittanut paljon propagandatyötä työttömien joukossa. Onko sillä ollut siinä menestystä ei toistaiseksi ole ollut selvästi todettavissa, mutta oletetaan sen tulevan näkyviin maakuntain edustajan vaaleissa, jotka tapahtuvat huhtikuun 12 p:nä.

Minna erikoisesti kiinnosti saada Haag'issa käyntini aikana keskustella tri van Kleffens'in kanssa, koska hän on se ulkoasiainministeriön virkamies, jonka kautta kulkevat kaikki ulkopoliittikan alalle kuuluvat tiedot, ja koska hän vielä sikkin helmikuun aljssa myöhään/(katso lähetystön raporttia n:o 3) esitti varsin kategorisessa muodossa optimistisen kannan Saksan länteenpäin suunnattuihin, huhujen kertomiin aikaisiin nähden. Minulla oli silloin, ja on edelleenkin käsitys, että hän sen teki syvästi vakautettuna käsityksensä paikkansapitäväisyydestä.

Hän ei nyt keskustelumme ensi hetkestä saakka salannut käsitystään, että tilannetta pidettiin Hollannissa erinomaisen vakavana ja että Hollannin asianomaiset olivat äärimmäiseen saakka valveilla kaikkeen nähden mikä saattoi asioihin vaikuttaa. Maailma nyt kerta kaikkiaan tietää minkä verran herra Hitlerin sanoihin on luottamista. Hän sanoi olevansa entistäkin iloisem-

pi siitä, ettei Hollanti ollut ottanut vastaan mitään saksalais-
ten takuita koskemattomuudesta. (Hän mainitsi juuri vähän ennen
käyntiäni, puhuessaan Hollannin Brysselin lähettilään kanssa juuri
ennen tämän lähtöä Belgian ulkoasiainministeriöön, kehoittaneen-
sa lähettilästä kysymään kuinka korkeaksi belgialaiset nyt arvi-
oivat saamiensa saksalaisten vakuutuksien arvon.)

Kun minä viittasin Ranskan lehdissä viime viikkoina mu-
sittuihin kertomuksiin Saksan Hollantiin kohdistuvista suunnitel-
mista, tri van Kleffens lyhyesti vastasi, että he tietenkään
eivät toimi huhujen vaan tosiasian pohjalla. Mitään tosiasioita
huhujen tueksi ei vielä ollut ilmennyt. Mutta valveilla oltiin
kaikkien tosiasian varalta.

Yleisestä poliittisesta tilanteesta puheen ollessa, hän
lausui olevansa taipuvainen oletamaan että seuraava asiain sen-
sationomainen kehitysvaihe esiintyisi Italian suorittamissa valtau-
syrityksissä, ehkä lähinnä Tunisissa, koska voivat toivoa Ranskan
pyrkivän rajoittamaan sitä koskevan Konfliktin Euroopan ulkopuolel-
la tapahtuvaksi. Tässä yhteydessä hän huomautti, että Tunis on
vahvasti puolustettavissa Libyasta päin tulevalta valtausyrityk-
seltä, koska hyökkäysala rajoittuu noin puolensadan kilometrin
kaistaleeseen meren ja järven välillä. Kauvempana sisämaassa on
erämaiden tarjontaa suoja.

Hän myöskin keskustelun kuluessa lausui epäilevänsä sak-
salais-italialaisen ystävyuden kestävyyttä, konfliktiaikojen olles-
sa lukuisia niin Kaakkois-Euroopassa kuin muullakin. Kuriositeet-
tinä hän tässä yhteydessä näytti erästä Saksassa valmistettua
karttaa, jossa saksalaisiksi luetut alueet oli merkitty punasella
(Alankomaat ja Belgian Flanderit vähän vaaleammalla punasella,

alasaksalaisina alueina). Siitä näki että saksalaisalue oli alkuaan merkitty ulottuvaksi Italiaan, Tyroliin ja Milanon seutuville, mutta nämä kohdat oli myöhemmin peitetty harmaalla värillä.

Tri Kleffens'in, kuten muidenkin puheista ilmeni, että mieliala Hollannissa oli entistä huolestuneempi. Lähetystä viime kesänä huomautti (läh.kirj. n:o 484, 8.VI.38), kuinka Anschluss ja Tšhekkoslovakian kysymys olivat olleet omiansa voimakkaasti vahvuttamaan hollantilaisia käsittämään maanpuolustuksen vahvistamiskysymyksen ajankohtaisuuden.

Paitsi että palvelusajan kaksinkertaistuttamisella on lisätty harjoituksissa olevia joukkoja ja parannettu niiden tehoa, laajat puolustuksen parannukset on saatu aikaan uudistamalla tykistöä, motorisoimalla ratsuväkeä, miehittämällä ja vahvistamalla hyökkäyksille alttiita kohtia rajalla sekä vahvistamalla rannikkoläivastöä. Mutta nämä puolustuksen vahvistustehtävähän ovat hyvin pitkälle ulottuvia, kun otetaan lukuun ilmapuolustuksen ja ilmavoimatarve sekä siirtomaiden laivaston uudistamisen tarve, joten kysytään puolustukselle vahvasti suojelema mielialaa kaiken läpiajamiseksi. Hitlerin valtaantulosta lähtien Hollannin puolustustahto on ollut kasvamassa, ja näin on varsinkin ollut asian laita viimeisen parin vuoden aikana. Viime viikon tapahtumat epäilemättä puolestaan rakentavat puolustukselle edullista henkistä pohjaa.

L. Anttonen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Antton

6/4 1929.

Min./Pol.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 506.

Brysseli S S A 12 P: N Ä h u h t i K U U T A 1939.

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 9/231 Sal D. 1939.		
174-39		
RYHMÄ	OSA-ALUE	ASIA
5	C17	

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportit n:ot 6 ja 7.

Lähetystö kunnioittaen lähettää oheisina raportin-
sa n:ot 6 ja 7, joiden aiheena on:

6. Belgian parlamentin uusi kokoonpano.
7. Vaikutelmia Hollannin reaktioista pääsiäispyhinä.

Lähettiläs:

L. Artröm

RAPORTTI n:o 6.

Brysseli ssa 6 p:nä huhti kuuta 1939.

Asia: Belgian parlamentin uusi
kokoonpano.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
9/231 Val.	1939.
1574-291	
5	C19

Belgian parlamentin kokoonpano muuttui viime vaalien kautta enemmän kuin ennakoita oli osattu arvata. Yleissilmäyksellissimmin muuttunut tilanne ilmennee, kun tulokset esitetään taulukossa, jossa voidaan verrata puolueiden saavuttamain edustajain lukumääriä entisiin määriin.

	Edustaja- huoneen uusi ko- koonpa- no	Lisäys x vähennys -	Annettu- jen ään- ten koko- naismää- rää	Lisäys x vähennys -	Senaa- tin uusi kokoon- pano	Lisäys x vähennys -
Katolilaiset	73	x 10	762,642	x 86,701	38	x 4
Sosialistit	64	- 6	704,582	- 53,903	35	- 4
Liberaalit	33	x 10	405,608	x 102,636	16	x 5
Flaamilais-kan- sallismieliset	17	x 1	184,905	x 18,168	8	x 3
Kommunistit	9	- 0	125,250	- 17,973	3	- 1
Rejistit	4	- 17	103,636	- 167,855	1	- 7
Muut puolueet	2	x 2	46,706	- 6,899	-	-
	202		2,333,329		101	

Siis suurimman voiton saavutti, mitä äänestäjien lukumäärään tulee, liberaalinen puolue, se puolue, joka oli halli-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohejemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tuspulan viime kädessä aiheuttanut, kieltäytymällä kokoomushallituksesta niin kauvan kuin aikoinaan maanpetoksesta tuomittu tri Martens oli jäsenenä kuninkaallisessa lääketieteellisessä akatemiassa. Tämä puolue oli vaalitaistelussa taitavimmin taistellut kansallisen yhtenäisyyden puolesta. - Parlamentin suurimman puolueen paikalle asettuu siihen asemaan aikaisempina aikoina totunut katolilainen puolue saavutettuaan voiton sosialisteista. Katolilaisten vaalitaistelu tapahtui niinkään kansallisen yhtenäisyyden lipun alla, ja puolue vältti vaalitaistelussa vahvaa vetoomusta flaamilais-kansallisiin tunteisiin, joihin sen sanotaan edellisissä vaaleissa voimakkaasti vedonneen. Sosialistit menettivät asemansa suurimpana puolueena menettäen 6 paikkaa edustajahuoneessa ja 4 paikkaa senaatissa. Heidänkin johtajista monet alleviivasivat vahvimmin kansallista yhtenäisyyttä. Tosiasia että sosialistin johtama hallitus oli aiheuttanut hallituspulan järjestämällä tri Martens'in nimittämisen jonkinlaisena eleenä, jolla toivottiin saavutettavan ristiriitain eheyttämistä, puhui heitä vastaan. Sosialistien toinen erityisesti esilläpitämä iskusana kehoitti taisteluun deflatiota vastaan, ja kolmantena voidaan mainita vakavan hallituksen vaatiminen. On huomautettu että tässä vaalitaistelussa, ensimmäisen kerran 50 vuodessa, Belgian sosialistipuolue jätti varjoon marxilaisen ohjelmansa. Ei siis sosialistitaholla puhuttu luokkataistelusta eikä vedottu luokkavaihtoihin. Sitä tekivät ainoastaan kommunistit.

Oli ennustettu flaamilais-kansallisille uusia voittoja. Heidän voittonsa kuitenkin rajoittuvat 1 paikkaan edustajahuoneessa ja kolmeen senaatissa. Heidän takanaan oleva äänestäjien määrä, noin 185 tuhatta, on siksi pieni 2 1/3 miljoonan kokonais-

määrään verrattuna, valloonilaiskansallisten intoilijain määrän rajoittuessa muutamiin tuhansiin, että olisi luvuista päätellen taipuvainen laskemaan kansallisen ristiriidan varsin pieneksi yhtenäisyyden ajatuksen kannatuksen rinnalla.

Äärimmäisyyspuolueista kommunistit saavuttivat vain yhden senaatinpaikan. Mutta rexistit menettivät merkityksensä parlamentaarisena puolueena, niille kuin jäi vain neljä edustajaa entisen 21 asemasta edustajahuoneeseen ja 1 entisten 6 asemasta senaattiin.

Tilapäisilmiönä voidaan pitää antverpeniläisen "tekno-kraatin" kannattajain edustajahuoneeseen saaman yhtä ja rintamiesten yhtä edustajaa.

Vaalipäivänä, ennenkuin vaalin tulokset olivat tiedossa, tri Martens ilmoitti esittäneensä pyynnön tulla vapautetuksi akateemikon tehtävistä. Täten siis näkyvin riidan aihe oli hävinnyt.

On epäilemättä virheellistä olettaa, että tri Martensin kysymys olisi saanut aikaan vaalin kautta tapahtuneita muutoksia voimasuhteissa parlamenttissä. Oikeammassa ovat kaikesta päättäen ne, jotka, eräiden Hollannin lehtien tavoin, lukevat vaalitulokset Tšhekkoslovakian tapahtumain, siis herra Hitlerin toimenpiteiden, tulokseksi. Vaalitaistelussa yhtenäisyyden kannattajat vetosivat varsin yleisesti mainittuihin tapahtumiin esimerkkinä siitä, että eripuraiset kansat ovat tuomitut häviämään. Tämä toi vaalitaisteluun vakavuutta ja loi ilmeisesti mieliin tyyntä harkintaa alussa huomattun katkeran, tunnepohjaisen keskinäisen hyökkäilyn tilalle.

Parlamentin uuden kokoonpanon tunnetuksi tultua, kokeneet

politikot ja olojen seuraajat huomauttivat, ettei tilanne mitä hallituksen muodostamiseen ja vakavana säilyttämiseen tulee ole suurestikaan muuttunut. Tri Martensin näyttämöltä poistuminen avaa tien hallituksen muodostamiseen, johon liberaalit osallistuvat. Porvarillisilla, ilman kansallista äärimmäisyysainesta, on enemmistö. Katolilaisilla ja liberaaleillahan on yhteensä 106 edustajapaikkaa. Mutta kysymyksessä ei ole porvarillisen rintaman muodostaminen vasemmistolaisia vastaan. Kysymys on ennenkaikkea vakavan, tehokkaan hallituksen aikaansaamisesta. Se ei ole helppoa porvarillisten puolueiden varassa, sillä katolilaiset jakaantuvat ensiksikin vanhollisiin ja kristillisiin demokraatteihin, joilla on hyvin erilaiset pyrkimykset, joten puolueen kannatuksen eheänä säilyttäminen olisi erikoisen vaikeaa, jos hallituksessa, katolilaisten lisäksi, vain olisi liberaalinen puolue edustettuna. Vaikeuksia tässä tilanteessa lisäksi se seikka, että katolisen puolueen enemmistön muodostavat flaamilaiset, kun taas liberaalien enemmistö on vallooneja, ja liberaaliset flaamitkin ovat useissa kysymyksissä kansallisuusasian alalla liberaalimpia kuin katolilaiset flaamit. Tämä kaikki siis viittaa siihen, että kahden suurimman porvarillisen puolueen muodostama hallitus ei voi tulla pitkä-ikäiseksi, vaan että vakava hallitus luultavasti on aikaansaattavissa vain jos sosialistit saadaan mukaan. Mutta silloin saadaan taasen esille tuo ristiriitainen käsitys finanssikysymyksistä, joka suuresti vaikeutti Speakin hallituksen koossapitämistä.

V. Ahlin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Brysselin olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Aström

4/4 1939.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Brysseli ssa 11 p:nä huhti kuuta 1939.

Asia: Vaikutelmia Hollannin
reaktioista pääsiäisyhinä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9/231 Val D. 1939		
1174-39	No	LM
5	C17	

Saapuessani pitkänperjantain iltana Haagiin sain vastaa-
ni ryöpyn hälyyttäviä uutisia. Albaniassa oli sota, pääministe-
ri Colijn ja puolustusministeri van Dijk olivat suinpäin pa-
lanneet pääsiäislomaltaan, lomalla olevat upseerit oli kutsuttu
palvelukseen ja reserviläisille oli toimitettu palvelukseen val-
mistautumis-määräys. Jouduin jo ajattelemaan, eikö olisi selvin-
tä alistaa harkittavaksi Suomen Joutsenen ensi tilassa kuljet-
taminen Tanskan salmien tuolle puolen. Päätin kuitenkin odottaa
seuraavan päivän lounasta, jolloin vieraakseni oli lupautunut
Hollannin laivasto-esikunnan päällikkö ja muita hollantilaisia
viranomaisia.

Amiraali Fürstner vakuuttikin, ettei Hollantiin oltu
saatu mitään välittömästi hälyyttäviä tietoja ja hän sanoi ole-
vansa vakuutettu, ettei ainakaan kymmeneen päivään mitään ulko-
puolelle Albanian ulottuvia toimenpiteitä ollut odotettavissa.
Tilaisuudessa saapuvilla ollut amiraali Helfrish huomautti että
Hollannin puolustuksen pääheikkous oli hitaus, jolla pääasialli-
simmat toimenpiteet saatiin suoritetuiksi, oli sitten kysymys
alueiden laskemisesta veden peittoon tai varsinaisten sotavoimi-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

en muodostamisesta. Siitä syystä tarvittiin valmistavia toimenpiteitä, jotta yleensä liikekannallepano voitaisiin suorittaa. Näihin valmistaviin toimenpiteisiin kuului rajalla ja rannikolla puolustuksesta huolehtivien joukkojen vahvistaminen kutsumalla väkeä palvelukseen.

10 päivän illalla julaistiinkin kuninkaallinen dekreetti, jossa kutsuttiin palvelukseen väkeä yllämainittujen puolustusjoukkojen vahvistamiseksi. 11 päivän aamulla pääministeri Colijn piti radiopuheen, jossa hän rauhoittavassa äänensävyssä selitti edellisen yön kuluessa tapahtunutta aseisiin kutsumista. Hän huomautti, ettei toimenpiteistä ollut tehtävä sitä johtopäätöstä, että hallitus katsoisi välittömän vaaran maata uhkaavan. Maan puolustamiseksi koko sotavoima olisi mobilisoitava, mutta ottaen huomioon Hollannin nykyisen sotilaallisen järjestelmän ja nykyaikaisten sotatoimenpiteiden nopeuden, Hollannin rauhanaikaiset sotavoimat eivät riitä suojaamaan mobilisation toimeenpanoa. Voimia on siltä varalta vahvistettava. /^{Mutta ei ole sallittava,} pääministeri huomautti, että nämä toimenpiteet häiritseisivät hollantilaisten jokapäiväisiä toimia.

Ulkoasiainministeriön pääsihteeri allekirjoittaneelle myös vakuutti, ettei ole mitään tietoja suoranaisestä vaarasta, joten siis lehdissä näkyneet uutiset saksalaisten sotajoukkojen konsentroinnista Hollannin rajalle ei ollut Hollannin viranomais-
ten tiedossa oleva tosiasia.

Oli ilmeistä että Haagissa vallitsi hermostunut mieliala. Osittaisen mobilisoinnin päämerkityksen katsottiin olevan siinä että se tekee selväksi että Hollanti aikoo puolustautua. Mutta hollantilaisten puheista huomasi että he ovat vahvasti tietoisia puolustusvarustustensa heikkoudesta sodassa, jossa ilma-

ase tekee tehottomaksi vanhat puolustuskeinot (vallisulkujen avaamiset) ja jossa sama ase myötäensä uhkaa nykyajan yhteiskunnan hermokeskuksia, liikennekeskuksia ja voima-aseimia.

Lähetän lähipäivinä pari saamaani saksankielistä memorandumia Hollannin puolustusvoimain nykytilasta.

Matkustin tänään 1/2 12 autolla Haagista Rotterdamiin ja klo 15 tavallista useammalle asemalle pysähtyvällä junalla Brysseliin, ollen perillä 17.30 Belgian aikaa. Koko tuolla matkalla en huomannut mitään, joka olisi viitannut yleisempään mobilisointiin. Siellä täällä asemilla ja vastaantulevissa junissa huomasin vain tavallista enemmän sotilaspukuisia nuoria miehiä, kaikki levollisia, kuin lomaltaan tavallisessa järjestyksessä palaavia. Muutamilla oli täysi pakkaus teräskypäreineen selässä. Siellä täällä näki myös pieniä ryhmiä siviilipukuisia nuorukaisia, matkalaukku, kori tai pussi kädessä. Luultavasti varuspaikkoihinsa matkustavia mobilisoituja. Oli ilmeistä ettei mobilisointikäskeä vielä ulottunut laajalle ja että pääministerin harras toivomus mielten levollisina säilyttämisestä oli toteutunut.

L. Ström

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C17.

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 8.

V.a. Asiantuntija Nuvelin.

2/6 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä kesäkuun 3 p:nä 1939.

N:o 738.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11231 Re D. 19 39		
5/6 39 50		LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Bryssel'issä olevan lähetystön raportin n:o 8, jonka aiheena on:

Belgian suhtautuminen maailmanpoliittiseen tilanteeseen.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Nurmi

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
Helsinki.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Brysselissä 2 p:nä kesäkuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11231 P.O. 10 39		
5/6 39	5	LIH.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
	5 C17	

Asia: Belgian suhtautuminen
maailmanpoliittiseen
tilanteeseen.

Oltuani täällä tuskin kahta viikkoakaan on tilanteen arvostelu tietysti hyvin vaikeata. Koska viime viikolla jouduin tapaamaan useita virallisessa asemassa olevia henkilöitä sekä suomalaisia liikemiehiä Belgiassa, uskallan kuitenkin tehdä jonkunlaisen synteessin asioista, joista keskusteluissa olen päässyt selville.

Ensiksi tahdon vahvistaa sen, minkä jo olen kirjeessä Herra Ulkoasiainministerille maininnut, ettei Belgiassa vallitse mitään pessimististä mielialaa maailman tapahtumiin nähden vaan että päinvastoin suhtaudutaan melko optimistisesti lähimpään tulevaisuuteen. Kahden kuukauden aikana on, väitetään minulle, mieliala positiivisesti muuttunut. Belgian ulkoministeri Pierlot huomautti minulle, että Belgiassa nyt tehdään tarmokkaasti jokapäiväistä työtä, riippumatta maailman kriisin uhkauksista. Tosin elämme vulkaanilla, sanoi ulkoministeri, mutta mahtavimmatkin tulivuoret voivat sammua tahi niitten purkaukset tulla yhä harvinaisimmiksi; tilanne, ikävä kyllä, on kuitenkin Etnan tapainen. Tämä tilanne on vaikea, varsinkin siitä syystä ettei kukaan varmuudella voi sitä arvostella, kaikkihan riippuu yhdestä miehestä. Lisäsin siihen: tai korkeintaan kahdesta! Niin,

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoitukseen.

Ei ulkomaanedustukseen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukseen.

vastasi M. Pierlot, voidaan myöskin sanoa sillä tavoin, mutta luulen kuitenkin, että etelämpänä olevalla herralla tätä nykyään ei ole paljon sanottavaa. Tosin tämä hermostuttava tilanne ei voi kauan kestää, meidän täytyy, sanoi M. Pierlot, olla selvillä kaikista tapahtumisista, mutta sittenkin koettaa pysyä optimistisinä.

Belgian optimistiin vaikuttaa myöskin se seikka, että Belgian puolustus kuuluu olevan paljon paremmassa kunnossa kuin pari kuukautta sitten - myöskin ilmapuolustus, joka tähän asti on ollut heikompina, on viime kuukausien aikana paljon kehitynyt. Mutta sitä paitsi sain ulkoasiainministeriössä ja osittain myöskin keskusteluissa tšekäläisissä lähetystöissä käsityksen, ettei Belgiassa uskota Saksan haluavan sotaa. Tiedetään, Saksan kansan olevan epäilemättä sotaa vastaan, lasketaan ettei Saksan rahatalous eikä talouselämä yleensä kestäisi sotaa, ettei Italia voisi auttaa Saksaa Puolan kysymyksessä, riippumatta Milaanon juhlallisesta sopimuksesta, jonka päämerkityksenä lienee, että Italia hieman voisi kontrolloida Saksan itäekspan-siota. Länsivaltojen - Venäjän liitto lienee myöskin jossain määrin olevan vestigia terrent Saksalle.

Ulkoasiainministeriössä uskottiin vieläkin, että Saksa, pakosta, voisi luopua territoriali imperialistisista pyyteistään taloudellisten hyväksi. Eräs ulkoministeriön osastopäällikkö arveli suoraan, että rauhantahto Saksassa varmasti kehittyisi jos Englanti olisi valmis Saksan kanssa sopimaan siirtomaakysymyksistä, jolla tavoin Saksan Lebensraum laajenisi. Puhutaan siis vaan Englannin siirtomaavelvollisuuksista, eikä muitten maitten.

Tanskan tšekäläinen monivuotinen lähettiläs (Krag) oli myöskin sitä mieltä, että yleinen mieliala Belgiassa on hyvin rauhallinen ja luultavasti tulisi vielä rauhallisemmaksi jos Danzigin ja Puolan käytävä-kysymys pian voitaisiin ratkaista Saksan hyväksi, sillä, sanoi lähettiläs, näillä kysymyksillä ei ole ollenkaan Etelä-Jyllannin kysymyksen leimaa.

x

x

x

Käydessäni pikimmillään Hollannissa, josta eri raportti, sain käsityksen, että rauhallisuuden tyyneyttä vallitsi sielläkin. Hollannissa ei enää rakenneta juoksuautojakaan. Siellä, vakuutettiin minulle, etteiuskota, että Saksalla olisi valmisteluja käynnissä läntisellä alueella. Hollannin lehdet ovat, kaikesta päättäen, paljon pidättyväisempiä kuin Belgian. Voimme ainakin kesän aikana, taikka ainakin ennen sadonkorjuuta Saksassa elää rauhassa, sanottiin Haagin ulkoministeriössä, lisänten, että yleinen hollantilainen hermostuneisuus on melkein hävinnyt.

Mikäli ehdin päästä selville ei toistaiseksi ollut mitään perää hollantilais-belgialais-sotilassopimusta koskevassa huhussa. Olisin tässä samaa mieltä kuin ministeri Holma Pariisin lähetystön raportissa n:o 19 viime kuun 24 päivältä.

P. N. N. N.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C17

ASIA: _____

Prusselissa olevan lähetystön rap. n:o 9

V. a. Asiamiehittäjä Numelin.

14/6 1929.

Mim/Pol.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä kesäkuun 14 p:nä 1939.

N:o 787.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
N:o	12/231	lae D. 10 39
16/6-39	AD	LE
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Bryssel'issä olevan lähetystön raportin n:o 9, jonka aiheena on:

Keskusteluja.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. Nummela

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
Helsinki.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Y S

RAPORTTI n:o 9.

Brysseli:ssä 14 p:nä kesä kuuta 1939.

Asia: Keskustelua.

Salainen.		
ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No 12/231 Saks. 10 39		
16/6-39		LVII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Belgian optimismi tilanteen tulevaan kehitykseen näiden on pikemmin kasvamassa kuin vähentymässä. Ainakin virallisissa piireissä uskotaan olojen kehittyvän rauhoittumaan päin. Taloudellisissa piireissä, varsinkin pankkipiireissä, suhtaudutaan kuitenkin vähemmän optimistisesti ja enemmän kriitillisesti tilanteeseen. Belgian optimismiin vaikuttaa, sanoi minulle eräs tšekäläisen Ulkoasiainministeriön osastopäällikkö, että tilanne Saksassa päivä päivältä huononee, ja että siellä nyt ollaan verrattain lähellä vuotta 1917; Tšekkoslovakian ja entisen Itävallan anastukset vaikuttavat Saksan kärjistyneiden taloudellisten ja sisäpoliittisten kysymysten ratkaisuun. Saksa ei voi, huolimatta suuremmoisesta järjestyksestään, luottaa Tšekkoslovakian lojalisuuteen, olkoon kuva ulospäin kuinka ehjä tahansa.

Tapasin pari päivää sitten Saksan suurlähettilään von Bülow-Schwanten, joka oli aika varovainen lausunnoissaan, painottaen kuitenkin, tietysti, ettei ainakaan Saksan taholta mitään vaara ollut uhkaamassa. Saksa tahtoi elää rauhassa, mutta rauhan edellytyksiin kuului Danzigin ja Puolan-käytävän kysymysten ratkaisu, sillä nämä olivat täydellisesti saksalaisia alueita!

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN

Jakeluohjematloja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

Kuitenkaan suurlähettiläs ei tahtonut mainita mitään siitä milloin ja miten sellainen ratkaisu olisi mahdollinen¹⁾. Suurlähettiläs alkoi sitten itsestään puhua Tšekkoslovakian kohtalosta, huomauttaen, että sen "Einkorporierung" oli yhtä tarpeellinen Saksan puolustuksen kannalta kuin Saksan Belgian marssi oli välttämätön vuonna 1914: ellei Saksa olisi ottanut Tšekkoslovakiaa, olisivat Saksan viholliset Tšekkoslovakian kautta voineet hyökätä Saksaan.

Pohjoismaiden oloista puhuttaessa, suurlähettiläs sanoi täydellisesti ymmärtävänsä Suomen hallituksen vastauksen Saksalle²⁾ sekä olevansa vakuutettu siitä, että Saksassa yleensä ymmärretään Suomen ja muiden pohjoismaitten riippumattomuus- ja puolueettomuustahtoa. Mainittakoon tässä yhteydessä, että myöskin Italian suurlähettiläs Lojacoconi pari päivää sitten puhui allekirjoittaneelle samaan suuntaan, huomauttaen, että Saksalla epäilemättä oli intressi Pohjoismaiden puolueettomuudesta. Suurlähettiläs lisäsi, että hänestä "Suomi oli hoitanut asiansa hyvin"³⁾. Kuitenkin molemmat suurlähettiläät valittivat Suomen vaikeuksia Venäjän kanssa Ahvenanmaanasianssa, jos kohta he otaksuivat, että tämäkin hankaus saataisiin poistetuksi neuvotteluilla. Heillä ei kuitenkaan ollut taipumusta, kuten Belgian Ulkoasiainministeriössä,

1) Samana päivänä tapasin myöskin Puolan lähettilääni Mosciski'n, joka huomautti, ettei Puola tule suostumaan kompromisseihin: Danzig ja Puolan merelle pääsy olivat Puolalle elinehtoina.

2) Latvian lähettiläs Walters suhtautui sitä vastoin verrattain kylmästi Suomen kantaan, myöntäen kuitenkin, että olemme hieman toisessa asemassa kuin Baltian maat.

3) Mainittakoon, että suurlähettiläs sanoi kaikkialla missä hän oli ollut saaneensa hyvän käsityksen Suomen diplomaattisista edustajista ja heidän "latinalaisesta" sivistyksestään ja hän komplimentoi Suomen Roomaan tarkoitetun instituutin johdosta.

millään tavalla bagatellisoida asiaa (Ranskan täkäläinen suur-
lähettäjä Bargeton puhui myöskin aivan sivumennen asiasta aivan
kuin tällä ei olisi ollut suurempaa merkitystä).

x x x

Käydessäni tämän viikon alkupuolella Haagissa, sain
siellä tilaisuuden laajaltikin keskustella Hollannin Ulkoasiain-
ministeriön v.a. kansliapäällikön tri van Kleffensin kanssa, jo-
ka sanoi ainakin Hollannin ulkoministeriön ymmärtävän ja kunni-
oittavan (respecter) kantamme sekä Saksaan että Venäjään näh-
den. Haagissa käsitettiin täydellisesti, ettei Suomi halunnut
mitään sellaista takuuta Venäjän taholta, joka on ollut Neuvos-
toliiton ehdotuksessa Länsivaltojen-Venäjän liitoksi. Katsoin voi-
vani luottamuksellisesti sanoa tri van Kleffensille että, mikäli
tiesin, Englanti oli antanut vakuutuksen siitä, ettei Suomea
pakoiteta garantioihin, joita se ei halua.

Hollanti, joka van Kleffensin mukaan oli paljon vaaral-
lisemmassa asemassa kuin Belgia, ei ole katsonut olevan syytä
tehdä mitään **sopimuksia** Saksan kanssa, yleensä koettaa Hollanti
välttää poliittisia sopimuksia. Toinen asia, sanoi van Kleffens,
mitä Suomeen ja yleensä pohjoismaihin tulee, olisi, jos useam-
mat suurvallat yhdessä - Venäjä, Saksa, Englanti - voisivat
taata pohjoismaille puolueettomuuden.

R. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMA: 5.

OSASTO: C17.

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 10.

V.a. Asiamiehittäjä Numelin.

16/6 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä kesäkuun 16 p:nä 1939.

N:o 804.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 13/231/ae D. 1939		
19/6-39		Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra
Ulkoasiainministeri, lähettää Bryssel'issä olevan
lähetyksen raportin n:o 10, jonka aiheena on:

Keskustelu Neuvostoliiton lähettilään kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Mander

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
H e l s i n k i .

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Selainen.

RAPORTTI n:o 10.

ULKOASIAINMINISTERIO

Brysselissä 16 p:nä kesäkuuta 1939.

№ 13/231 D. 19 39

Asia: Keskustelu Neuvosto-
liiton lähettilään
kanssa.

RYHMÄ	№	Liitt.
5	C17	
OSASTO		ASIA

Luonani kävi tänään, vastakäynnillä, Neuvostoliiton tšekäläinen lähettiläs Roubinine, jonka kanssa minulla oli melkein tunnin kestävä keskustelu. Ensiksi oli kysymys yleispolitiikasta, josta ei liene mitään erikoisesti mainittavaa, paitsi, että lähettiläs arvosteli läheistä tulevaisuutta verrattain synkästi. Tähän vaikutti, lähettilään mielestä, varsinkin Kauko-Aasian taптumat, mutta hän katsoi myöskin Euroopassa olevan poliittisen jännityksen laukeamisen hyvin väliaikaiseksi.

Länsivaltojen - Neuvostoliiton tulevasta liitosta ei ollut sen enempää puhetta kuin mitä Herra Ulkoasiainministerille olen ensimmäisestä keskustelustani ministeri Roubinine kanssa kirjoittanut kirjeessäni n:o 771 tämän kuun 9 päivältä.

Ahvenanmaankysymystä kosketellessaan ministeri Roubinine sanoi verbatim näin: minulla on se käsitys, että Teidän läheinen yhteistyö (votre collaboration intime) Saksan kanssa suuresti vaikeuttaa myöskin Ahvenanmaan asian ratkaisua. Huomautin, ettei meillä ole mitään erikoista yhteistoimintaa Saksan kanssa, vaan että Suomi, puolueettomana valtiona ja läheisessä yhteistyössä mutten demokraattisten pohjoismaiden kanssa, koet-

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomasedustuksen tiedoitukseen.

Ei ulkomasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukseen.

taa ylläpitää hyviä suhteita kaikkiin valtioihin. Niin, vastasi lähettiläs, mutta Saksa on aina ollut erikoisasemassa, ja Teillähän vielä viime viikollakin oli Saksassa suuri sotilallinen valtuuskunta (une grande délégation militaire), johon kuului kenraaleja ja muita korkeita upseereja, ja nyt lähtee Suomeen Saksan yleisesikunnan päällikkö.

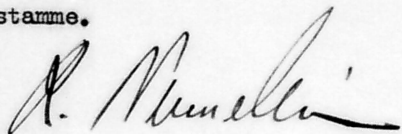
Selitin lähettiläälle Lockstedtin taustan, huomauttaen, että voin sen hyvin tehdä, koska itse sodan aikana olin yksi itsenäisyyskomitean sihteereistä Tukholmassa ja Berliinissä. Alleviivasin, että jääkäriliike juuri johtui tsaarivallan sorrosta. Jääkärivaltuuskunta on nyt käynyt Saksassa Lockstedtin muistopatsaan paljastuksen johdosta järjestetyssä muistojuhlissa. Tässä siis ei ollut kysymys mistään sotilaallisesta yhteistyöstä. Saksan yleisesikunnan päällikön Suomen-matka on pelkkä kohteliaisuuskäynti.

Lähettiläs, joka nähtävästi ei ollut aivan perillä jääkäriliikkeen historiasta, kuunteli hyvin tarkkaan selostustani, lisäten kuitenkin suunnilleen näin: en tahdo väittää, että hallituksellanne olisi yhteistyö Saksan kanssa, mutta en ole vaakuutettu siitä, ettei joillakin suomalaisilla poliittisilla piireillä olisi hyvin läheistä "collaboration'ia" Saksan kanssa ja juuri sotilaallisessa tarkoituksessa. Dementoin sen kategorisesti, huomauttaen, että Suomen kanssa on demokraattinen ja lojalinen kansa, joka luottaa hallitukseen ja eduskuntaan, ja nämä määräävät Suomen politiikan. Joskin erinäisillä tahoilla löytynee sympatiaa Saksa kohtaan, ei tämä merkitse mitään sotilaallista yhteistyötä Saksan kanssa.

Lopuksi lähettiläs sanoi kernaasti uudelleen jatkavansa

keskustelunamme Suomen politiikasta, sillä, lisäsi hän, se joka on vaikeuttanut ja vaikeuttaa Suomen - Neuvostoliiton suhteiden parantumista on, sanoakseni nyt hyvin varovaisesti (pour dire maintenant très prudemment), Suomen - Saksan ystävyys.

Olen katsonut syytä tästä raportoida varsinkin kun herra Roubinine mainitsi lähiaikoina aikovansa käydä weekend-matkalla Lontoossa (arvatenkin suurlähettiläs Maiskin luona), jonka johdosta minusta oli tärkeätä, että hän sai selvän käsityksen moitteettomasta politiikastamme.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: F.

OSASTO: C17.

ASIA: _____

Pysselinä olemaan lähetyksen Rep. n:o 11.

V.a. Asiamiehittäjä Neuvelin.

26/6 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä kesäkuun 26 p:nä 1939.

N:o 869.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 14/232		D. 19 39
29/6-39	N:o	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra
Ulkoasiainministeri, lähettää Bryssel'issä olevan
lähetyksen raportin n:o 11, jonka aiheena on:

Eräs lausunto poliittisesta pulakaudesta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri,
suurimman kunnioitukseni vakautus.

R. Munnell

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
Helsinki.

BRYSSELI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAINMINISTERIÖ Salainen.

RAPORTTI n:o 11

Brysseli ssa 26 p:nä kesä kuuta 1939.

Asia: Eräs lausunto poliittisesta
mlakandesta.

No 14/232 h.d. 19 39		
29/6.39 No		Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Allekirjoittanut sai pari päivää sitten, erässä tšekäläisessä lähetystössä, tilaisuuden kahdenkeskiseen keskusteluun Belgian Ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päällikön kanssa. Osastopäällikkö ei harrastanut Belgian optimismia niin suuressa määrin kuin yleensä täällä. Häntä huolestutti suuresti Danzigin kysymys, josta hän ei ainakaan tällä havaa nähnyt mitään ulospääsyä. Puolalaisten non possumus-asenne teki ainakin toistaiseksi neuvottelutkin Saksan kanssa mahdottomiksi. Osastopäällikkö arveli kuitenkin, että Danzigin liittyminen Saksaan oli vaan ajan kysymys, mutta - kuten ministeri Holma Pariisin lähetystön raportissa -, että Danzigin kriisi voisi loppukesällä pahasti kärjistyä. Sillä, sanoi hän, olen vakuutettu siitä, että ennen Nürnbergiä tai Nürnbergin yhteydessä Hitlerin täytyy saada ratkaisu asiassa. Toiselta puolelta myönnän, lisäsi osastopäällikkö, että jos maailma - jollain ihmeellisellä tavalla - pääsee ilman sotaa yli Nürnbergin ja yli syyskuun, on rauha myöskin taattu täksi vuodeksi. Ja Belgian ulkoasiainministeriössä ollaan taipuvaisia uskomaan, ettei eurooppalainen sota tule syttymään. Siirtomaihin Saksa ei voi marssia, tästä kysymyksestä voidaan neuvotella. Saksan armeijan johto kyllä tietää länsi-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

valtojen voimien ainakin silloin olevan sillä tasolla, että on turha länsirintamalla koettaa taistella heitä vastaan ja on turha taistella Englannin laivastoa ja silloin myöskin Englannin ilmailuvoimia vastaan. Saksan-Italian ystävyys kylmenee päivä päivältä, ja jos sota syttyisi, voisi helposti huolimatta Milanon sopimuksista - Italia menetellä Saksaa kohtaan samalla tavalla kuin vuonna 1915. Tietysti Saksa nyt jo voisi marssittaa joukkojaan Puolaan ja Rumaniaan, mutta "à quoi bon"? Osastopäällikkö sanoi olevansa vakuutettu siitä, että Göring ja useat muut johtohenkilöt Saksassa ymmärtävät, että Danzigin valtaus, Tšekkoslovakian tapaan, voisi merkitä eurooppalaista sotaa, mutta ottaako Hitler sen huomioon?

Koska Saksan talous- ja valtiovarain pula on kasvamassa ja poliittinen oppositio ei ainakaan Länsi-Saksassa enää ole aivan vähäpätöinen, olisi, osastopäällikön mielestä, sotaprovo-kaatio Saksan taholta mieletöntä. Mutta koska Hitlerillä aina täytyy olla jotain sensaatiota Nürnbergin yhteydessä, tulee syyskuu, ellei Danzigin kysymys sitä ennen ole ratkaistu, taas olemaan uhkaava aika.

Kauko-Aasian tapahtumisista ei ollut paljon puhetta. Osastopäällikkö arveli, että ainoastaan Hitlerillä olisi nyt intressiä japanilais-englantilaisesta konfliktista.

Länsivaltojen ja Neuvosto-Venäjän liitosta puhuessamme, osastopäällikkö myönsi epäilevänsä tulisiko neuvotteluista mitään. Koetin tehdä selkoa Suomen kannasta ja vakuutti osastopäällikkö ainakin omasta puolestaan täydellisesti ymmärtävänsä sen.

x

x

x

Eräs tšekäläinen pohjoismaiden diplomaatti kertoi minulle

tietävänsä, että Belgiassa tätä nykyään ollaan huolestuneita kahdesta asiasta: Danzigin kriisistä sekä Englannin valtavista sotavalmisteluista ja siellä Duff Cooperin ja Winston Churchillin leirissä harjoitetusta propagandasta Saksa vastaan. Koska tämä leiri on vastaan kaikkia neuvotteluja Saksan kanssa, käyvät Chamberlainin yritykset vähentää Saksan ja Puolan vastakohtia vaikeammiksi.

R. M. M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C17

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 12.

v.a. Asiamiehittäjä Kumelin

1077 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä heinäkuun 11 p:nä 1939.

N:o 956.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16 / 232 Sal D. 1939.		
12/7 - 39	No	17
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Bryssel'issä olevan lähetystön raportit n:ot 12 ja 13, joiden aiheena on:

N:o 12. Alankomaiden hallituskriisi.

N:o 13. Vielä Danzigin asiasta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Manner

Herra Elias ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
Helsinki.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö . U L K O A S I A I N M I N I S T E R I Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Brysselissa 10 p:nä heinäkuuta 1939.

Asia: Alankomaiden hallitus-
kriisi.

16/232 Sal D. 139		
12-39	W	L.M.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
f	C17	

Kuten lähetystö on sähköttänyt, sähkö n:o 36 30/6 1939, jätti Colijnin hallitus 30/6 jo kauan odotetun erohakemuksensa. Pari viikkoa aikaisemmin oli valtiovarainministeri De Wilde jo jättänyt paikkansa. - De Wilde kuuluu, kuten pääministeri Colijn, konservatiiviseen puolueeseen. - Eron syynä oli erimielisyys eräissä finanssikysymyksissä.

Pitkät ajat on ollut kannausta pääministerin ja katoollisen puolueen välillä. Kuningatar antoi kuitenkin heti herra Colijnille taas tehtäväksi muodostaa uuden hallituksen, ja koettikin Colijn kymmenen päivän aikana aikaansaada puolueista riippumattoman hallituksen. Tänään hän kuitenkin ilmoitti Kuningattarelle, ettei hänellä ollut mahdollisuuksia täyttää hänen toivomustaan. Nyttämmin Kuningatar on aivan odottamattomasti antanut hallituksen muodostamisen valtioneuvos, tri Koolenille, joka oli Colijnin ensimmäisen hallituksen työministerinä ja on monta vuotta toiminut toisen kamarin puheenjohtajana. Tri Koolen kuuluu katoolliseen puolueeseen, mutta ei, kuten eräät lehdet Saksassa ovat maininneet, sen "kansanrintaman" leiriin, vaan päinvastoin on hän enemmän konservatiivinen. Tri Koolenil-

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja liikkaiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

la on kaikkialla hyvin hyvä maine. Haagin konsulimme van der Vlugt käytti hänestä sanaa "ein Staatsmann von Format".

Alankomaiden hallituskriisissä on kiintoisa momentti, sikäli kuin tämä kriisi johtuu maailman nykyisestä poliittisesta pulakaudesta. Katoolilaiset nimittäin vaativat suurempaa avustusta työttömyyden lieventämiseksi. Vielä nytkin on nimittäin Hollannin työttömien luku noin 250.000, johtuen tämä - niin väitettiin minulle ainakin Ruotsin Haagin lähettiläs Sjöborg - suuressa määrin Hollannin "korkeasta" valuttapolitiikasta. Colijnin ministeriö ei ole vastustanut sosiaalipoliittisia toimenpiteitä, mutta koska katoolilaisten ohjelman toteuttaminen vaatii niin suuria määrärahoja, ei ministeri Colijn voinut hyväksyä tätä ohjelmaa, koska rahat nyt tarvitaan puolustuksen hyväksi. Puolustukseen on ainakin viime kevään aikana uhrattu sangen suuria summia. Rannikkopuolustus on erinomaisessa kunnossa sekä samoin itärajan puolustus, joka sanotaan olevan yhtä ensiluokkaisessa kunnossa kuin Belgian. Itse sain tilaisuuden todeta automatkalla, jonka tein viime sunnuntaina Haagin konsulimme kanssa Haagista Zwyderzee'n pohjoisosassa olevaan Helderiin, miten melkein joka toisen kilometrin päässä oli miehitettyjä juoksuhautoja, varsinkin dyyneissä.

Colijnin hallituksen erosta toteaa, että maanpuolustus oli tämän ministeriön ohjelman ensimmäisenä kysymyksenä, ja että muiden, myöskin hyvin tarpeellisten sosiaalikesymysten, täytyi, ikävä kyllä, väistyä ja odottaa rauhallisempaa aikaa.

Alankomaiden ulkoasiainministeriössä arveltiin, ettei hallituskriisi, yhtä vähän kuin tuleva uusi hallitus, tulisi paljoakaan muuttamaan edellisen hallituksen ohjelmaa. Pidetään to-

dennäköisenä, että, tri Koolenin ja milttenkin yrityksistä huolimatta, herra Colijn kuitenkin loppujen lopuksi muodostaa hallituksen ja että nykyinen ulkoasiainministeri Patijn joka tapauksessa jää hallitukseen.

Lähetystö palaa asiaan.

A. Munnich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C17

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 13.

v. a. Asianhoitaja Numelin

11/7 1939

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 13.

Brüsselissa 11 p:nä heinä kuuta 1939.

Asia: Vielä Danzigin asiasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ			Salainen.
No 16/232 Pal D. 1939.			
12/7-39	No	L.H.	
RYHMÄ	OSALTO	ASIA	
5	C17		

Käydessäni tänään Belgian Ulkoasiainministeriön poliittisella osastolla, todettiin sielläkin mielihyvällä jonkunlaisen poliittisen jännityksen laukeamisen nyt vallitsevan Danzigin kysymyksessä. Poliittisen osaston apulaispäälikkö ministeri Boseret kertoi Englannin Brysselin suurlähettilään äskettäin käynneen Ulkoasiainministeriössä, kertomassa mistä - hänen mukaan - tämä détente tai oikeasbaan mistä viime viikon sangen kärjistynyt poliittinen tilanne johtui. Noin kymmenen päivää sitten perustettiin, von Ribbentrop'in määräyksestä, saksalainen propagandatoimisto Pariisiin - haaraosastoja Brysseliin ja Lontooseen -, jotka tahallaan levittivät uutisia Saksan, s.o. Hitlerin aikomuksesta anastaa Danzig. Tämä oli jonkunlaisena tunnusteluna mitenkä maailma reagoisi jos Saksa marssisi Danzigiin. Koska reaktio oli sangen selvä - Länsivallat olisivat tulleet Puolan avuksi -, päätti Hitler tällä kertaa olla ryhtymättä toimenpiteisiin Danzigiin nähden. Englannin suurlähettilään mukaan tulisi olemaan kauemman aikaa melko rauhallista Danzigin kysymyksen yhteydessä, paitsi jos saksalaisten onnistuu provosoida puolalaisia hyökkäämään Saksaan. Luultavasti Saksa nyt koettaa pitkittää

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

Danzigin kysymyksen ratkaisua, mutta sitä vastoin päästä itään-
päin Rumaaniaan.

Myöskin Ulkoasiainministeriössä arveltiin tilanteen kehitty-
vän nyt rauhallisemmaksi. Tietysti syyskuu, Nürnberg'in yhteydessä
tulisi olemaan kriittinen aika, mutta jos päästäisiin sen yli,
olisi rauha kai täksi vuodeksi taattu. Silloin Länsivaltojen
voimat ovat siksi kehittyneet, ettei Saksa uskaltaisi provosoi-
da sotaa. Sotavaara olisi tällä hetkellä suurempi Kauko-Idässä
kuin Euroopassa.

Mainittakoon tässä yhteydessä, että tapasin Ruotsin lähe-
tystössä Belgian askeettain Roomasta lomalleen tulleen suurlähet-
tilään, jolla viime viikolla oli ollut keskustelu Sgr. Mussoli-
ni'n kanssa. Suurlähettiläälle tämä oli vakuuttanut, ettei
ainakaan tällä hetkellä syntyisi mitään sotaa, väittäen ;
" Jotain meillä akseli-valtiona on sanottavaa Saksalle ja
olemme selvästi varoittaneet Saksaa ryhtymästä sotaan ".

A. Munkki

*Ohjeet
pöytäkirja*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 14.

v.a. Asiamiehitys Numelin

12/2 1939

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä heinäkuun 13 p:nä 1939.

N:o 968.

ULKOASIAINMINISTERI		
16/232 SalO. 1939.		
1577-39	15	ERK.
FINNIA	ULKOASIA	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Bryssel'ssä olevan lähetystön raportin n:o 14, jonka aiheena on:

Belgian takuudet.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

S. Manner

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
Helsinki.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Brysseli:ssä 13 p:nä heinä kuuta 1939.

16/232 Val D. 1939

Asia: Belgian takuudet.

17-39	102	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Koska Suomen ulkopoliittinen asema ehkä jossain määrin muistuttaa Belgian asemaa, olen koettanut päästä selville Belgian neutraliteetin ja sen saamien takausten luonteesta. Tosin ministeri Holma, ollessaan myöskin lähettiläänä Belgiassa, on kirjoittanut tästä asiasta pari vuotta sitten, mutta nyt on ehkä syytä, vallitseva suurpoliittinen tilanne taustana, tehdä selkoa nykyisestä tilanteesta.

Kuten tunnettu oli Belgian puolueettomuus vuoden 1839 sopimuksen mukaan kansainvälisesti taattu. Tästä huolimatta Saksa, yksi takaaajista, kuitenkin rikkoi sen v. 1914. Maailmansota aiheutti sitten Belgian ja Ranskan läheisen suhteen, joka ei koskaan kuitenkaan ole merkinnyt täydellistä alianssia. Mutta Belgian asema oli taattu Genèven ja Locarnon sopimuksilla, ja, Saksan irtisanottua Locarnon, ainoastaan Englannin, Ranskan ja Italian takuilla.

Syksyllä v. 1936, jolloin Belgian suhde Ranskaan oli kylmenemässä - tähän vaikutti Ranskan-Venäjän pakti, mutta myöskin pelko Ranskan sisäisten levottomuuksien leviämisestä Belgi-
aan - piti Belgian Kuningas tunnetun puheensa Belgian tulevas-

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ta itsenäisestä politiikasta, puhe, jonka merkitystä viralliselta taholta koetettiin vähentää. Ja pitkien neuvottelujen jälkeen, tosin ilman suurempaa ihastusta Belgian puolelta, aikaan- saatiin keväällä 1937 (24/4-37) Iso-Britannian ja Ranskan Belgialle antamat deklaratiot, joiden mukaan nämä valtiot takaavat Belgian neutraliteetin. (Vaikkakin deklaratiot löytynevät Ulkoasiainministeriössä, oheistan ne täten, liite I.)

Lyhyen ajan tämän jälkeen ilmoitti Saksa olevansa valmis myöskin takaamaan Belgian sekä Alankomaiden puolueettomuuden. Alankomaat, jotka aina ovat olleet takausopimuksia vastaan - myöskin nyt - vastusti aloitetta, mutta Belgia ryhtyi neuvotteluihin Saksan kanssa. Tästä oli seurauksena 13/10 1937 Saksan deklaratiot Belgialle (liite II), joissa Saksa, samalla tavalla kuin Iso-Britannia ja Ranska, ilmoittaa takaavansa Belgian koskemattomuuden. Saksan deklaration kautta Locarno siis lakkasi vaikuttamasta.

Muita takausopimuksia Belgialla ei tällä hetkellä ole. Alankomaiden - Belgian välisestä suunnitellusta sotilasliitosta ei ainakaan vielä kuulu mitään. Keskustelin eilen tšekäläisen Ulkoasiainministeriön poliittisen osaston apulaispäällikön, ministeri Boseret'n kanssa, joka vahvisti, ettei Belgialla tätä nykyä ole muita kuin yllämainitut takausopimukset. Saksan deklaratioiden merkitys, valitti ministeri Boseret, on hyvin vähäpätöinen. Deklaration toisessa momentissa Saksa sanoo tunnustavansa (respecter) Belgian alueitten koskemattomuutta, paitsi tapauksessa, että Belgia sodassa, johon osallistuu myöskin Saksa, ryhtyisi sotilaallisiin toimenpiteisiin Saksaa vastaan. Täsähän on tulkinnan mahdollisuuksia. Ministeri Boseret kertoi

luottamuksellisesti, että juuri tämän momentin johdosta on neuvoteltu Saksan kanssa sen tulkinnasta. Saksa on huomauttanut, että niin pian kuin jonkun toisen maan sotilasjoukot sodan aikana ylittävät Belgian rajan, Saksan asema täten on vahattu, jolloin Saksa pidättää itselleen kaikki toiminta-oikeutensa Belgiaan nähden. Belgia toisaalta tahtoo itse määrätä mihinkä puolustustoimenpiteisiin sen on ryhdyttävä, eikä katso niillä - vaikkakin Belgia kutsuisikin aseellista apua - loukkaavansa Belgian - Saksan suhteita.

Kuten aikaisemmin olen raportoinut suhtaudutaan täällä, samoin kuin Hollannissa, aika kriittisesti Länsivaltojen - Neuvostovenäjän liittoajatukseseen. Siitä syystä ymmärretään täällä täydellisesti Suomen kantaa ja annetaan sille täysi tunnustus. Toiselta puolelta kuuluu myöskin sellaisia lausuntoja, että jos yllämainitusta liitosta ei tule mitään, Saksan - Venäjän lähentymisellä on suuremmat mahdollisuudet, jolloin tilanne olisi vielä pahempi. Aivan hämmästyttävä oli Ruotsin Haagissa olevan lähettilään, herra Sjöborgin lausunto - eräällä Norjan lähettilään tarjoamalla lounaalla - jossa hän ihmetteli, mistä syystä Suomi vastusti garantioja. Sillä, sanoi hän, Venäjän takauksilla Suomen ja Neuvostovenäjän yhteistyö tulisi luottamuksellisemmaksi ja siten ehkä myöskin Ahvenanmaan asia saataisiin hyvin ratkaistuksi. Minä toivon, lisäsi hän, että tästä liitosta pian tulee tosiasia. Minulla tosin oli vaikeata lähettiläälle selittää Suomen kantaa, sillä hän oli niin yksipäinen ajatuksissaan, mutta tiedän, että hän tähän aikaan lähtee lomalleen Ruotsiin, ja lausuin toivomuksena, että hän siellä tulisi ajattelemaan asiaa toisella tavalla. Minut läsnä ol-

leet pohjoismaiden edustajat, samoin kuin Hollannin Ulkoasiainministeriön edustajat, käsittivät asian aivan toisin.

x

x

x

Mainittakoon tässä yhteydessä, että Belgian flaamilainen liike, joka - ainakin sen äärimmäisyysaineisto - koettaa päästä Ranskan vaikutuksen alaisuudesta, sympatiseeraa Saksan kansa. Ja Saksan natsiliike tietää sängen hyvin käyttää hyväkseen flaamilaisten tyytymättömyyttä. Natsipropaganda on varsinkin flaamilaisten leirissä varsin voimakas tällä hetkellä, mutta myöskin vallooniilaisten taholta kuuluu välistä lausuntoja siihen suuntaan, ettei Saksa enää ole mikään vaara Belgialle.

Saksalla kuuluu muuten olevan erinomainen Belgiaa ja Hollantia koskeva tietois- ja kartoitustoiminta.

R. Nieminen

1. Les gouvernements de la République Française et du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et de l'Irlande du Nord n'ont pas manqué, au cours des derniers mois, de donner toute leur attention au désir manifesté par le gouvernement belge de voir apporter aux droits et obligations internationales de la Belgique certaines précisions nécessaires en raison de sa position géographique aussi bien que des délais que peuvent comporter encore la négociation et la conclusion de l'acte général destiné à se substituer au traité de Locarno.

2. Soucieux de manifester toute la sympathie que leur inspire le désir du gouvernement belge, le gouvernement de la République et le gouvernement du Royaume-Uni sont d'accord pour faire la déclaration suivante:

3. Les deux gouvernements ont pris acte des vœux qu'il appartenait au gouvernement belge d'exprimer lui-même touchant les intérêts de la Belgique et plus particulièrement:

1. De sa détermination à plusieurs reprises et publiquement affirmée:

a) De défendre avec toutes ses forces les frontières de la Belgique contre toute agression ou invasion et d'empêcher que le territoire belge ne soit utilisé en vue d'une agression contre un autre Etat, comme passage ou comme base d'opérations par terre, par mer ou dans les airs:

b) D'organiser à cet effet de manière efficace la défense de la Belgique.

2. De l'assurance renouvelée par lui de la fidélité de la Belgique au pacte de la S.D.N. et aux obligations qu'il comporte pour ses membres.

4) En conséquence, faisant état de la détermination et de l'assurance ci-dessus rappelées, les gouvernements de la République et du Royaume-Uni:

Déclarent qu'ils considèrent la Belgique comme dès maintenant déliée de toute obligation résultant pour elle, à leur égard, soit du traité de Locarno, soit des arrangements intervenus à Londres le 19 mars 1936;

Déclarent qu'ils maintiennent à l'égard de la Belgique les engagements d'assistance qu'ils ont pris envers elle par ces mêmes actes.

5) Le gouvernement de la République et le gouvernement du Royaume-Uni sont convenus que la libération de la Belgique de ses obligations, ainsi qu'elle est prévue au paragraphe 4 ci-dessus, ne touche en rien les engagements existant entre la France et le Royaume-Uni.

1.- Le gouvernement allemand a pris acte des vœux qu'il appartenait au gouvernement belge d'exprimer lui-même concernant:

a) La politique d'indépendance qu'il entend poursuivre en pleine souveraineté;

b) Sa détermination de défendre avec toutes ses forces les frontières de la Belgique contre toute agression ou invasion et d'empêcher que le territoire belge ne soit utilisé, en vue d'une agression contre un autre Etat, comme passage ou comme base d'opérations par terre, par mer ou dans les airs, et d'organiser à cet effet de manière efficace la défense de la Belgique.

2.- Le gouvernement du Reich constate que l'inviolabilité et l'intégrité de la Belgique sont d'un intérêt commun pour les puissances occidentales. Il confirme sa détermination de ne porter atteinte à cette inviolabilité et à cette intégrité en aucune circonstance et de respecter en tout temps le territoire belge sauf, cela va sans dire, au cas où la Belgique, dans un conflit armé où l'Allemagne se trouverait engagée, concourrait à une action militaire contre elle.

3.- Le gouvernement du Reich est prêt, comme le gouvernement royal britannique et le gouvernement français, à accorder assistance à la Belgique, dans le cas où elle serait l'objet d'une attaque ou invasion.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C17

ASIA:

Brysselissä olevan tehtytöiden raportti n:o 15.

v. a. Siainkätijä Numelin

20/7 1939

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä heinäkuun 20 p:nä 1939.

N:o 994.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 17/272 Pal D. 1939.		
24/2-39	№	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra
Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan
lähetyksen raportin n:o 15, jonka aiheena on:
Danzig ja Saksan itäekspansio.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Nurmi

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
H e l s i n k i .

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 15.

Brysselissa 20 p:nä heinäkuuta 1939.

Asia: Danzig ja Saksan

itäekspansio.

ULKOASIAINMINISTERIÖ ^{Saksien.}

N:o 17/272. Tal D. 1939.

22/2-39	N:o	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Kirjelmässäni n:o 918 viime kuun 29 päivältä Herra Ulkoasiainministerille mainitsin keskustelusta, joka minulla oli ollut Puolan tšekäläisen lähettilään (Moscicki'in) kanssa, ja jonka perusteella sain käsityksen, että Varsova hiljattain oli antanut Berliinin ymmärtää olevansa valmis neuvottelemaan Danzigin asiasta. Koska ministeri Holman raporteista, viimeistään numerosta 40, olen huomannut, että Pariisissa epäillään olisiko Puola todellakin esittänyt Berliinille suoranaisia neuvotteluehdotuksia, olen uudestaan koettanut udella asiaa m.m. tšekäläisestä Ulkoasiainministeriöstä¹⁾. Siellä ollaan joksenkin samaa mieltä kuin allekirjoittanut: "des négociations germano-polonaises n'ont jamais été exclus". Että jonkunlainen sondeeraus Puolan taholta on tehty pidetään todennäköisenä, vaikkakin saattaa olla niin, että sondeeraus eniten tai toistaiseksi on koskenut n.s. teknillisten asioiden, se on taloudellisten ja kulkupo liittisten asioiden järjestelyä, mutta ei ainoastaan Danzigiin vaan koko Käytävään nähden. Norjan tšekäläinen lähettiläs (Has-

1) Puolan lähettiläs on tällä hetkellä lomalla rannikolla.

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sel) sanoi minulle saaneensa suunnilleen samanlaisen käsityksen "at noget var i gjörningen" ja lisäsi, että jo se seikka, että Varsova nyt niin innokkaasti dementoi nämä huhut, todistaa jotain olevan tekeillä! Lähettilas vielä arveli, että neuvottelu-sondeeraus on tapahtunut Englannin painostuksesta. Toinen asia on suostuuko Saksa mihinkään kompromisseihin.

Belgian Ulkoasiainministeriössä - niin sanoi minulle tänään sen kauppaosaston apulaisjohtaja (ministeri, vapaaherra de Wardin, jonka tänään tapasin Belgialais-suomalaisen kauppakomitean kokouksessa) - suhtaudutaan nyt paljon rauhallisemmin Danzigin kysymykseen, sillä kaikesta päättäen ovat poliittiset painopisteet ainakin hetkeksi siirtyneet etelään ja itään päin olematta silti vielä polttavia. Ulkoasiainministeriössä arvelaan, että herra Hitler joksikin aikaa jättää Danzigin kysymyksen avonaiseksi koottaakseen päästä eteenpäin toisella, Unkarin ja Rumanian linjalla. Unkarin asema pidetään täällä hyvin vaarallisena! Mutta maailman katseitten taas ollessa keskitettyinä Balkaniin Hitler ehkä "ratkaisee" Danzigin-kysymyksen joko asettamalla maailman fait accompli'n eteen tai provosoidulla Puolan hyökkäämään Saksaan. Mainittu osastopäällikkö sanoi olevansa vakuutettu (lue siis: tietävänsä), että sanomalehdissä viime päivinä olleissa Triestia koskevissa huhuissa oli jotain perää; epäilemättä Saksa pyrkii Välimerellekin. Tästä voisi olla seurauksena se hyvä puoli, että tämä politiikka heikentäisi akselia, mutta toisaalta Jugoslavian ja myöskin Unkarin asema siitä joutuisi vaaran alaiseksi. Sitä paitsi ei puhuta yksinomaan vain Triestistä vaan myöskin Salonikistakin.

Sveitsin täkäläinen, tavallisesti hyvin informoitu lähettiläs (v. Stoutz), jonka tapasin eilen, sanoi ironisesti, ettei hän käsitä mistä syystä maailma vielä puhuu tulevasta Danzigin kysymyksen saksalaisesta ratkaisusta. Kysymyshän on jo ratkaistu. Danzig on de facto Saksaa, saksalaisine sotajoukkoineen ("un camp allemand, des forces et des armes y étant accumulées"). Herra Hitler odottaa vaan sopivaa aikaa vahvistaakseen sen maailmaan nähden virallisestikin. Puolan mahdollisiin ehtoihin hän ei suostu, sillä hän on siihen nähden niin sidottu annettuaan Saksan ymmärtää Euroopan rauhan riippuvan Danzigin kysymyksen ratkaisusta. ¹⁾ Toinen asia on, ettei Hitler todennäköisesti tyydy ainoastaan Danzigiin vaan tahtoo vielä käyttävän Käytävän kautta. Lähettiläs ei kuitenkaan uskonut, että Danzigin taikka Käytävän johdosta syttyisi sota; sodan vaara on nyt siirtynyt etelämmäksi. Mutta lähettiläs arveli sittenkin Euroopan toistaiseksi pelastuvan sodasta.

A. M. M. M.

1) Tämähän käy hyvin selville esim. vapaaherra v. Reinbabenin äskettäin julkaisemasta kirjasta "Unruhiges Europa", jossa teki- ja huomauttaa, että Danzig on Saksan tärkein rajakysymys (tällä hetkellä), josta Euroopan rauha riippuu!

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brüsselissä oleva lähelytös raportti n:o 16.

v.c. Asiantuntija Numelin

26/7 1959

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä heinäkuun 26 p:nä 1939.

N:o 1021.

plu. vähen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
19/232 Pal D. 1939.		
2872-39	302	Liitt.
AFRIKA	OSASTO	ASIA
5	512	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan lähetystön raportit n:ot 16 ja 17, joiden aiheena on:

N:o 16. Tilanteesta;

N:o 17. Alankomaiden hallituskriisi II.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. Numelin

Herra Eljas ERKKO,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
H e l s i n k i .

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö : Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Brysselissä 26. p:nä heinä. kuuta 1939.

Asia: Tilanteesta.

19/232 Sal D. 1939.	
2872-39	LINT.
5	ASIA
C7	

Minulla oli eilen erään takäläisen Ulkoasiainministeriön osastopäällikön kanssa nykytilannetta koskeva keskustelu, josta katson olevan paikalla ilmoittaa seuraavaa:

Belgian poliittisissa piireissä suhtaudutaan edelleenkin ei-pessimistisesti tilanteeseen, vaikkakin myönnetään sen olevan sangen epävarmaa ja vaikkakin "la guerre de nerfs" edelleen jatkuu. Positiivisiksi katsotaan kuitenkin seuraavat seikat: kaikki valtiot koettavat ilmeisesti välttää sotaa sekä selkkauksia vihollistensa kanssa. Ei missään siis ole mitään innostusta sotaan. Varsinkin mitä Ranskaan, mutta myöskin mitä Belgiaan tulee on todettavissa suunnaton ero kysymyksen ollessa vain puolustussodasta, kuten vuonna 1914, eikä n.k. liittosodasta, jonka suhteen ei tunneta mitään innostusta. Englannin kansalle tämä psykologinen momentti ei merkitse niin paljon, sillä englantilainen taistelee siellä, missä hänen laivastonsa taistelee. Mikäli tiedetään ovat kaikkien suurvaltojen sotilasjohdot sotaa vastaan. Saksan ja varsinkin Italian taloudelliset olot huononevat päivä päivältä ja samassa tahdissa Saksan-Italian ystävyys. Saksassa oppositio herra Hitleriä vastaan kasvaa.

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jos päästään elo-syyskuun yli, on päästy tämän vuoden kriittisimmistä hetkeistä.

Negatiiviseksi katsotaan sitä, ettei nähdä mitään ulospääsyä nykytilanteesta. Herra Hitler on sitonut itsensä ja Saksan liiaksi Danzigiin. Englannin välittäjän rooli pienenee päivä päivältä ja pienenee edelleenkin, jos Mr. Chamberlainin täytyy ottaa Winston Churchillin hallitukseen. Ja lopuksi, kuten osastopäällikkö huomautti, aika ei enää työskentele Saksan hyväksi ("le temps ne travaille plus pour l'Allemagne") kuten viime syksyllä, jolloin Saksa saattoi saada maailman uskomaan tšekkiläisten sortopolitiikkaan sudeettisaksalaisiin nähden, ja jolloin Englanti kyllästyi Tšekkoslovakian asiaan ja antoi perään. Kysyin suoraan osastopäälliköltä oliko hän sitä mieltä, että nyt myöskin olisi annettava perään Danzigin asiassa. Tähän hän ei suoraan vastanut, vaan kysyi: "onko kaaos parempi". Ainakin täällä toivotaan, että Englanti vielä kerran voisi välittää ensiksi Saksan-Puolan ja toiseksi muissakin poliittisissa kysymyksissä.

Herra Wohltat'in Lontoon-matkasta osastopäällikkö ei lausunut mitään uutta lehtitietojen ulkopuolelta. Lontoon keskustelut tarkoittivat nähtävästi siirtomaita koskevaa tunnustelua. - Kauko-Idän tapahtumat eivät tällä kertaa olleet esillä.

Länsivaltojen-Neuvostoliiton liittosuunnitelmaan nähden oli osastopäällikkö lausunnoissaan verrattain varovainen, suhtautuen siihen hyvin skeptillisesti. Tiedän hyvästä lähteestä, eräältä belgialaiselta tiedemieheltä, jolla on läheiset suhteet rue de la Loi'han, että siellä ainakin nyt toivotaan ettei liitosta tulisi mitään.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetynnä raportti n:o 17.

v.a. Asianhoitaja Numelin

26/7 1939

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Brysselissa 26 p:nä heinä kuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIO		
19/232 Pal D. 1039.		
287-39	W	L.H.
KYHMA	OK. TS	ASIA
5	C9	

Asia: Alankomaiden hallitus-
kriisi II.

Raportissani n:o 11 tämän kuun 10 päivältä lausuin käsitetykseni, ettei Alankomaiden hallituskriisi, yhtä vähän kuin tuleva uusi hallitus, tulisi paljoakaan muuttamaan edellisen hallituksen ohjelmaa. Huomautin silloin, että, tri Koolenin ja muitten yrityksistä huolimatta, herra Colijn kuitenkin loppujen lopuksi tulisi muodostamaan hallituksen ja että nykyinen ulkoasiainministeri Patijn joka tapauksessa jäisi hallitukseen. Niin on myöskin nyt käynyt. Herra Colijn sai taas, tri Koolenin jälkeen - kun tämä ei onnistunut saada hallitusta aikaan - uudestaan tehtäväkseen muodostaa hallituksen.

Eilen Kuningatar hyväksyi herra Colijnin listan. Uusi hallitus on puolueeton, ja kuten toiset Haagin lehdet kirjoittavat, "personallisuuksien hallitus". Paitsi herra Colijnia ovat ulkoasiainministeri Patijn ja sisäasiainministeri van Boyen samat kuin edellisessä hallituksessa. Uudet jäsenet ovat:

oikeusministerinä: tri de Visser, asianajaja Arnheimin kaupungissa, tunnetun ministerin ja tiedemiehen J.Th. Visser-vainajan poika;

valtiovarainministerinä: herra Bodenhausen, pitkään aikaan Alankomaiden Intian kuvernöörinä;

siirtomaaministerinä: herra van den Busche, myöskin aikanaan Alankomaiden Intian kuvernöörinä;

JAKELUOHJE:

Tavallinen,

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vesirakennustöiden ministerinä: herra van Lith de Jeude, pitkään aikaan vesirakennuslaitosten insinöörinä Alankomaiden Intiassa, sen jälkeen "Niederländische Gesellschaft für Hafenwerke"-nimisen yhtiön johtajana;
terveysministerinä: herra Damme, ennen vuotta 1925 myöskin Alankomaiden Intian rautateiden palveluksessa, sen jälkeen Alankomaiden Postihallituksen päällikkönä;

opetusministerinä: Tri Schrieke, Amsterdamin yliopiston itämaisten kielten professori, ennen 1936 Bandoengin (Alankomaiden Intia) yliopiston professorina;

talousministerinä: tri de Vooys, Delftin yliopiston professori, talousneuvoston jäsen;

Uudesta hallituksesta voidaan lyhyesti todeta seuraavaa: kaikki jäsenet nauttivat suurta kunnioitusta. Hallituksella on virkamieshallituksen leima. Lukuunottamatta vesirakennuslaitosten ministeriä, van Lith de Jeudeä, ei kukaan muu hallituksen jäsen ole puolue mies. Alankomaiden Intian intressit ovat hallituksessa hyvin voimakkaasti edustettuna.

Negatiivisiksi täytyy sisäpoliittisesti laskea seuraavat seikat: katoollisella yhtä vähän kuin sosiaalidemokraattisella puolueella ei ole ainoatakaan jäsentä hallituksessa. Jos kohta hallituksessa ei ole varsinaisia puoluejäseniä, on sen leima enemmän konservatiivinen kuin vasemmistomielinen. Toisessa kamarissa voivat sosiaalidemokraatit, katoolliset ja vapaamieliset demokraatit helposti kaataa hallituksen. Mutta toisaalta ei näytä siltä kuin sosiaalidemokraatit ja katoollilaiset vielä menisivät yhteen. Sen johdosta otaksutaan, että hallitus voi istua yli syksyn.

Hallituksen ohjelma on jotakuinkin sama kuin edellisenkin. Puolustuskysymys on tärkein ohjelmassa.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö 19/232 Val. 1939.

KIRJELMÄ n:o 1025.

Brysseli S S A 27 P: N Ä h e i n ä K U U T A 19 39.

VIITTAUS: l ä h e t y s t ö N

26 P: N Ä h e i n ä K U U T A 19 39 P: T T Y r a p o r t t i n n: o 17.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lisäys raporttiin n:o 17.

(Alankomaiden hallituskriisi II.)

Lähetystö kunnioittavasti tekee yllämerkittyyn raporttiin seuraavan lisäyksen: paitsi pääministeri COLIJNia, ulkoasiainministeri PATIJNia ja sisäasiainministeri VAN BOYENia, jotka ovat samat kuin edellisessä hallituksessa, kuten lähetystö raportissaan ilmoitti, on myöskin puolustusministeri, tohtori VAN DIJK edellisestä hallituksesta siirtynyt herra Colijn'in uuteen kabinettiin.

Va. asiainhoitaja:

R. Nunn

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 18.

v.a. Asianhoitaja Numelin

7/8 1939

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä, elokuun 4 päivänä

N:o 1050.

1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 20 / 233 PalD. 1939.		
8/8-39	№	LIH
RYHMÄ	OSASTO	ASIA ←
5	C 12	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra
Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan
lähetyksen raportin n:o 18, jonka aiheena on:
Keskustelu Belgian Ulkoasiainministeriön
päsihteerin kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Munkki

Herra Eljas Erkkö,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
H e l s i n k i .

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 20/203 Pal D. 1939.		
8/8-39	No	Salainen.
KYHMYÄ	OSASTO	ASIA
39. 5	C 17	

B R Y S S E L I - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ
 RAPORTTI n:o 18.
 Brysseli- ssa 4 p:nä elo- kuuta 19.....

Asia: Keskustelu Belgian Ulkoasiainministeriön
pääsihteerin kanssa.

Allekirjoittaneella oli eilen pitempi keskustelu tšekäläisen Ulkoasiainministeriön pääsihteerin, suurlähettiläs van Langenhove'n kanssa, josta katson olevan paikallaan ilmoittaa seuraavaa:

Neuvostoliiton - Länsivaltujen neuvotteluista puhuttaessa pääsihteeri vakuutti allekirjoittaneelle Belgian viranomaisten täydellisesti ymmärtävän Suomen hallituksen kannan. Pääsihteeri lisäsi: " Omasta puolestani tahdon sanoa, että täysin kunnioitan sitä. Olen selvillä siitä, että Venäjän garantoissa, olkoonpa ne kuinka " vaguement formulées " tahansa, mutta varsin jos olisi kysymys n.s. välillisestä hyökkäyksestä, olisi uhka Suomen puolettomuudelle ja itsenäisyydelle ". Pääsihteeri myönsi myöskin, että olisi suunnaton ero Iso-Britannian, Ranskan ja Saksankin mahdollisesti antamien takauksien ja Neuvostovenäjän sopimien garantioiden välillä.

Pääsihteeri sanoi olevansa iloinen siitä, että, mikäli hän oli kuullut, Ruotsi tukee Suomen kantaa. Koska hän ei kysynyt mitään erikoisempaa viimeainitusta tuesta, en tietenkään mitään

JAKELUOHJE:
 T a v a l l i n e n .

Jakeluohjelmalle:
 Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
 Ei ulkomaasadustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaasadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siitä kertonut, vaan siirsin puheen ministeri Sandlerin puheeseen jonka pääsihteeri tarkkaan tunki. Tämä puhe onkin ollut in extenso julkaistuna useimmissa Belgian suurlehdissä. Mitä itse neuvotteluihin tulee, valitti pääsihteeri, että niistä todellakin oli hyvin vähän asiallisia tietoja - enemmän otaksunia. Pääsihteeri arveli neuvottelujen vielä tulevan ^{näin} ~~vielä~~ aikaa. Sillä huolitatta siitä, mitä Ranskan ja Englannin lehdet kirjoittavat, huolimatta niiden viimepäiväisten "optimistisista" lausunnoista, arveli pääsihteeri paljon vielä olevan jäljellä, lisäten: "silloinhan te myöskin voitatte aikaa". Pääsihteeri tiedusteli tulisiko Suomi esittämään asiansa Kansainliitolle syyskuun kokouksessa, johon vastasin, ettei minulla ollut tietoa siitä.

Totean, että jos, kuten on otaksuttavaa, pääsihteerin lausunnot todellakin kuvaavat Belgian hallituksen kantaa, on tässä käsityksessä tapahtunut huomattava mielipiteen muutos sen jälkeen kuin allekirjoittanut noin pari kuukautta sitten ensimmäistä kertaa keskusteli Belgian Ulkoasiainministeriössä "liitosta". Pääsihteerin lausunnot menivät samaan suuntaan kuin Hollannin viranomaisten, joista jo olen Herran Ulkoasiainministerille raportoinut.

Mitä muihin yleispoliittisiin kysymyksiin tulee, pääsihteeri ei ollut erikoisen pessimistinen. Hän sanoi verbatim näin: "Yleensä uskotaan, että jos päästään yli Wörnberg'in, on rauha taattu täksi vuodeksi. Minä sanoisin: jos päästään - ja siltä näyttääkin - yli elokun 15 päivän, on tämän vuoden rauha jo turvattu. Danzig'in kysymys ei enää ole niin polttava kuin kuukausi sitten. Tietysti Saksa koettaa valloittaa Danzig'in, ja todennäköisesti tämä ajan pitkään onnistuukin, mutta viimeisten tietojen

mukaan, jotka olen saanut hyvästä lähteestä Berliinistä, Saksalla tällä kertaa on vielä suurempi intressi kuin Danzig, ja se on : välttää sota (eviter la guerre)v.

Pääsihteeri arveli, että ajan pitkään Puola ja Saksa tulevat neuvottelemaan, s.o. että Puola tulee jossain määrin antamaan perään, ehkä Saksakin. Kysymykseeni, oliko pääsihteerillä mitään uusia tietoja tässä suhteessa, hän vastasi: " J'ai un pré - sentiment ".

Pääsihteeri kysyi kuuluiko jokin uutta Ahvenanmaan kysymyksestä, minkä johdosta selitin, minkä vuoksi asiassa nyt oli vallinnut hiljaisuus.

R. Nouvel

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselin österrikiska utskottets rapport nr 19.

v. a. förordningsutskottet

11/8 1939

Min/Pol.
Légation de Finlande

Brysselissä, elokuun 12 p:nä 1939

N:o 1077.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 21 / 200 Pal D. 1939.		
14/8-39	№	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 7	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittaen Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan lähetystön raportin no 19, jonka aiheena on:

Alankomaiden hallituskriisi III

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Munné

Herra Eljas Erkko,

Suomen Ulkoasiainministeri,

etc. etc. etc.

Helsinki.

B R Y S S E L I - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Brysseli- ssa 11 p:nä elo- kuuta 1939.

Asia: Alankomaiden hallituskriisi

ULKOASIAINMINISTERIO		
NO 21/200 La D. 1939.		
14/8-39	ST	LINT.
KYHÄ	OSASTO	ASIA
5	C 17	

Neljätoista päivää on Alankomaiden uusi hallituskriisi kestänyt, mutta siihen katsoen, että Colijn'in "heinäkuun hallitus" neljä päivää sen muodostamisen jälkeen jätti erohakemuksensa, voidaan sanoa, että Alankomaat ovat eläneet hallituskriisissä yli kuukauden. Tämä on huomattava seikka, varsinkin tähän aikaan ja kun on kysymys niin soliidisesta valtiosta kuin "ollannista.

Kuten lähetystö aikaisemmin on raportoinut, johtui ensimmäinen hallituskriisi puolustuskysymyksestä, joka oli Colijn'in hallitusten tärkein ohjelmanomentti. Katolilaiset taas vaativat suurempia avustuksia työttömyyden lieventämiseksi; Colijn'in ministeriö ei millään tavoin vastustanut sosialipoliittisia toimenpiteitä jos kohta se ei sillä hetkellä voinut hyväksyä katolilaisten ohjelmaa, siihen katsoen, että rahat ensiksi tarvittiin puolustuksen hyväksi.

Sen jälkeen kuin tri Koolen oli epäonnistunut hallituksen muodostamisessa, perusti Colijn "heinäkuun hallituksensa". Tällä oli virkamieshallituksen leima. Koska hallitukseen ei kuulunut varsinaisia puoluejäsäniä - sosialidemokraateilla yhtä vähän kuin kato-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoituksiin.

lilaisilla ei ollut ainoatakaan jäsentä hallituksessa, minkä johdosta sen parlamentaarinen pohja oli heikko - arveltiin, ettei se tulisi istumaan kauaa. Kuitenkaan ei kukaan otaksunut, että se olisi kaatunut parin päivän kuluttua. Sillä näytti siltä, kuin sosialidemokraatit ja katolilaiset eivät tulisi yhdistymään ja arveltiin myöskin, että ministeri Colijn'in persoonallisuus olisi voittanut vastustuksen.

Jonkheer de Geer'in nyt muodostama hallitus - jonka kokoonpanosta lähetystö on ilmoittanut Ulkoasiainministeriölle kirjeessään N:o 1068 t.k. 10 p:ltä, on ainakin siten konstruoitu, ettei vielä tiedetä mitään katolilaisten ja sosialistien yhteistyön mahdollisuuksista. Ainakin Haagin lehdet suhtautuvatkin verrattain skeptillisesti hallitukseen. Niin esimerkiksi Telegraaf-lehti ~~huomauttaa~~ (kons.) tuomitsee ankarasti, ettei Colijn'ia ole otettu hallitukseen. Lehden mukaan Hollannin valtiollinen johto nyt on yhtä heikko kuin sen suurempien kaupunkien johto, jossa on sosialistinen enemmistö. Allgemeen Handelsblad (vapaamielinen) huomauttaa, että sosialidemokraatit nyt saavat vastata hallituksen toimenpiteistä, eikä katolilaiset. Lehden mukaan kombinatio on vallan ~~vakautus~~ luonnoton. Het Volk (sos.) arvelee, että De Geer'illa kyllä tulee olemaan suuriakin vaikeuksia, mutta viittaa hallituksen parlamentariseen enemmistöön ja toivoo, että työttömyyskysymykset nyt vihdoin ratkaistaan.

Pääministeri ei ole tahtonut lausua mitään hallituksen ohjelmasta; haastatteluissa hän vaan on huomauttanut, että hallituksen tärkein tehtävä tulee olemaan korrektisten suhteiden ylläpitäminen kaikkiin valtioihin ja Alankomaiden puolueettomuuden turvaaminen.

De Geer on epäilemättä sangen arvossa pidetty henkilö

- ja persoonallisuus. Sitä paitsi hänellä on suuri valtiollinen koulutus. Hän oli kaksi kertaa Ruys de Beernbrouck'in hallituksen valtiovarainministerinä ja toimi vv. 1926 - 29 pääministerinä. Paitsi pääministerin tehtäviä hoitaa hän nyt myöskin valtiovarainministerin. Vaikkakin hän itse kuuluu katolilais-historiallis-puolueeseen - hän on tämän puolueen puheenjohtaja - hän ei ole salannut tyytymättömyytään katolilaisten kritiikkiin Colijn'in suhteen.

De Geer'in hallituksessa siis eivät konservatiiviset ja vapaamieliset puolueet ole edustettuina. Tosin lakit. tri. Gerbaldi, Amsterdamin yliopiston professori, joka toimii oikeusministerinä, lukeutuu vastavallankumoukselliseen puolueeseen, jonka johtajana on juuri Colijn, mutta Gerbaldi ei ole puoluesies. Paitsi pääministeriä kuuluu myöskin van Boyen, sisäasiainministeri, kristillis-historiallis-puolueeseen. Katolilaisilla on kaksi paikkaa, talousministerin ja siirtomaaministerin; sosialidemokraateilla on myöskin kaksi salkkua, kululaitosten ja sosialiministerin. Opetusministeri on radikaali. Sitä paitsi hallitukseen kuuluu kaksi puoluetonta jäsentä, ulkoasiainministeri tri. van Kleffens ja puolustusministeri eversti Dijkhoorn (tunnen tri. van Kleffens'in, joka on toiminut Ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päällikkönä, ja tiedän hänen suhtautuvan sangen myötämieleisesti Suomeen). Hallituksen puolueilla on 68 ääntä sadasta äänestä. Toisessa kamarissa (nimittäin 31 katolilaista, 23 sosialidemokraatista, 8 katolilais-historiallista ja 6 radikaalista) .

V.a. asiainhoitaja:

A. Mandelin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brysselinä olevan lähetystön raportti n:o 20.

v. a. Asiamiehittäjä Numelin

17/8 1939

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 1087.

Brysselissä, elokuun 17 päivänä 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 22 / 203 SalD. 1939.		
21/8-39	22	1939.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan lähetystön raportin N:o 20, jonka aiheena on:

Belgian Ulkoasiainministeriön käsitys nykytilanteesta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Munnich

Herra Eljas Erkko,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
H e l s i n k i .

Alkuperä

Min. & Kp. näht.

T.V.
20/8/39.

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Brysseli-ssa 17 p:nä elokuuta 1939.

Asia: Belgian Ulkoasiainministeriön
käsitys nykytilanteesta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 22 / 233 Sal D. 1939.		
2/8-39	RE	LIIT.
RYHMÄ	OLAITO	ASIA
5	C/2	

Käydessäni eilen täälläisessä ulkoasiainministeriössä oli allekirjoittaneella keskustelu nykytilanteesta muun muassa poliittisen osaston päällikön, vapaaherra van Zuylen'in kanssa. Osastopäällikkö sanoi täällä suhtauduttavan verrattain rauhallisesti tilanteeseen. Rauhoittaviksi merkeiksi katsotaan herra Hitler'in neuvottelut kreivi Ciano'n ja Danzigin kommissarin, herra Burckhardt'in kanssa. Mikäli ulkoasiainministeriössä tiedettiin - ja kuten aikaisemmin olen ollut tilaisuudessa huomaamaan, ovat Belgian Roomaa koskevat tiedoitukset ensiluokkaisia - oli kreivi Ciano vartavasti lähtenyt Berchtesgadeniin varoittaakseen Hitleriä ryhtymästä ajattelemattomiin toimenpiteisiin Danzigin asiassa Puolan suhteen. Sille seikalle, että herra Hitler sitäpaitsi samaan aikaan neuvotteli herra Burckhardt'in kanssa, joka kuitenkin edustaa Kansainliittoa, annetaan myöskin positiivinen arvo samoin kuin sille, että herra Forster viimeisessä Danzigin puheessaan ei tehnyt mitään uusia uhkauksia.

Toiselta puolen myönnettään tilanteen ehkä olevan vielä epäselvemmän kuin ennen jos kohta sitä ei katsota epävarmaksi. Osastopäällikkö myönsi, ettei ulkoasiainministeriössä tiedetä mitään Saksan

JAKELUOHJE:

T a v a l l i n e n .

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoitusiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lähimmistä suunnitelmista. Täällä liikkuu kaikenlaisia huhuja suunnitel-
luista rauhankonferensseista y.m. Arvellaan, että lähiviikot tulevat mer-
kittävään ratkaisevaan käännekoh-^lttä Euroopan tilanteessa, mutta todennäköi-
sesti tämä sittenkin tulee tapahtumaan rauhan merkeissä. Sillä kaikista
päättäen ovat rauhan säilyttämismahdollisuudet viime aikoina pikemmin
lisääntyneet kuin päinvastoin. Mainittakoon tässä yhteydessä, että Espan-
jan tšekäläinen suurlähettiläs Aunos oli kertonut Ruotsin lähettiläälle,
ministeri Dardel'ille varmoista lähteistä tietävänsä, että lähiaikoina
tapahtuisi ratkaisevia, mutta rauhallisia käännöksiä Euroopan politiik-
kassa; ehkä jo lähiviikkoina.

Paroni van Zuylen ei tiennyt mitään uutta Länsivaltojen
-Neuvostoliiton neuvotteluista, mutta piti todennäköisenä, että neuvot-
telut vielä tulisivat kestäämään kauan. Täällä ollaan sitä mieltä, että
ainakin Iso-Britannialle on tärkeämpää se seikka, että neuvottelut " pi-
detään elossa " kuin että alvan lähitulevaisuudessa päästään tulokseen,
sillä neuvottelujen jatkuminen ainakin jossain määrin estää Saksaa neu-
vottelemasta Venäjän kanssa. Osastopäällikkö sanoi käsittävänsä meidän
kantamme - " tähän tunnette Venäjän paremmin kuin muut " - lisäten,
että sitä kauemmin neuvottelut kestävät, sitä enemmän aikaa voitamme.

V. a. asiainhoitaja:

A. Munkki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brüsselissä olevan lähetystön raportti n:o 21.

Asiainhoitaja Numelin

14/9 1939

Kp./Pol.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä, syyskuun 14 päivänä

N:o 1159.

ULKOASIAINMINISTERIÖ 1939.		
26 / 237 SalD. 1939.		
209-39		LIK.
RYHMÄ	OSA-TO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra
Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan lähe-
tystön raportin N:o 21, jonka aiheena on
Keskustelu Belgian ulkoasiainministerin kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri,
suurimman kunnioituksen vakuutus.

A. Nuutila

Herra Eljas Erkko,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.

Helsinki.

B R Y S S E L I - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Brysseli- ssa 14 p:nä syys- kuuta 1939.

Asia: Keskustelu Belgian ulkoasiain-
ministerin kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIO

26 / 200 Pal D. 1339.

20/9-39

RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Oslo-valtioiden Brysselin-kokouksen yhteydessä sain 12/9 tilaisuuden keskusteluun ulkoasiainministeri Spaak'in kanssa yleistilanteesta, josta keskustelusta kannattamee ilmoittaa seuraavaa:

Herra Spaak oli melkeinpä pessimistinen Belgian puolueettomuuden ylläpitämiseen nähden, myöntäen kuitenkin eräiden toiveiden olevan olemassa siihen, että Belgia ainakin toistaiseksi saattaisi pysyä sodasta erillään. Ministeri arveli edelleen, että Belgian asema tässä suhteessa sittenkin oli hieman parempi kuin Alankomaiden.

Herra Spaakin käsityksen mukaan oli kaikkien puolueettomien maiden asema jo nyt paljon vaikeampi kuin viime maailmansodan aikana; puolueettomuuspolitiikan oli nyt lähdettävä viime maailmansodan siinä suhteessa luomista vaikeuksista.

Ministeri Spaak puhui, muuten Tanskan lähettilään läsnäollessa, suurella myötätunnolla Suomesta, huomauttaen, että joskin tämä on ensimmäinen kokemuksemme, meillä voi olla hyötyä syrjäisestä maantieteellisestä asemastamme puolueettomu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

temme ylläpitämisessä. Huomautin tämän johdosta meillä aina olevan itärajamme varjeltavana, johon herra Spaak vastasi myönteisesti, lisäten kuitenkin, ettei hänestä Suomella pitäisi olla aivan läheistä vaaraa Venäjän taholta. Kysyin tässä yhteydessä mitä ministeri Spaak arveli Venäjän armeijan viimeaikaisesta vahvistamisesta, johon ministeri vastasi luulevansa tämän tois-
taiseksi tarkoittavan Neovostoliiton - Puolan rajan suojelemista ja johtuvan etupäässä siitä, että Saksan armeija oli edennyt Puolassa lyhyessä ajassa pidemmälle kuin mitä oli voitu arvioida. Ulkoministeri kuitenkin vielä huomautti, että kun oli kysymys Venäjästä, ei koskaan voitu varmuudella todeta sen aikeita. Tähän loppui keskustelumme.

v.a. Asainhoitaja:

P. Manner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Byssrelinnā olevan kätetyttö raportti n:o 22.

Asiakas: Numelin

22/9 1939

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 1194.

Brysselissä, syyskuun 22 päivänä 1939.

Mm

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22/234 Pal. D. 1939.		
27/9-39	No	Litt.
ALUE	OSA-TO	ASIA
5	C17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Saan täten kunnioittavasti Teille, Herra Ulkoasiainministeri, lähettää Brysselissä olevan lähetystön raportin N:o 22, jonka aiheena on

Nykytilanteesta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakautus.

P. Nummela

Herra Eljas Erkko,
Suomen Ulkoasiainministeri,
etc. etc. etc.
H e l s i n k i .

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Brysseli- ssa 22 p:nä syys- kuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

27/234 Pal. 1939

Asia: Nykytilanteesta.

27/9-39		
USA	OSALTO	ASIA
5	C17	

Mieliala Belgian poliittisissa piireissä alkaa tulla yhä varovaisemmaksi, sanoisinko melkein pessimistisemmäksi. Ja samaa tuntuu olevan, vielä suuremmassa määrin, Alankomaissa. Neuvostoliiton sotaretki Puolaa vastaan muodosti vakavan momenton myöskin Belgialle. Sillä Neuvostoliiton väliintulolla Puolan valtaus ratkaistiin vielä nopeammin kuin mitä oli ajateltu. Täällä pelätään - niin on minulle vakuutettu myöskin verrattain viralliselta taholta -, että jos Saksa saa vapaammat kädet idässä, Belgian-Saksan raja voi olla vaarassa, sillä Suur-Saksa ei ole unohtanut Malmédy'ä ja Eupen'ia, yhtä vähän kuin Etelä-Jyllantia. Vähemmistöperiaate on taas tullut aktuaalisemmaksi.

Sekä Belgia että Alankomaat ovat jo huomanneet puolueettomuuden turvaamisen jo nyt käyneen paljon vaikeammaksi kuin viime maailmansodan aikana. Lyhyesti sanottuna: Belgia toivoo voivansa ylläpitää puolueettomuuttaan, mutta on myöskin selvillä siitä, että jos sota kestää kauan, voi tämä käydä sangen vaikeaksi. Siitä syystä vahvistetaan päivästä päivään maan puolustusta sekä sotilaallisesti että taloudellisesti.

Koska en ole ehtinyt olla kuin muutamia päiviä Alankomaissa, en uskalla varmuudella kuvata mielialaa siellä, mutta olen saanut sen käsityksen, että nykytilanteeseen suhtaudutaan siellä vielä varovaisem-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ulkomaasedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksellin.

min kuin Belgiassa. Tiedän, että mitä Alankomaihin tulee, ovat puolustusviranomaiset saaneet määräyksen reagoida sotilaallisestikin puolueettomuusloukkauksia vastaan, mutta kerrotaan, että heidän tulee antaa esimerkiksi sotaakäyvien maiden lentokoneita siten, ettei niihin osu. Sotaakäyvien maiden lentolaivuuden ylilennot ja puolueettomuusloukkaukset ovatkin Alankomaissa olleet lukuisemmat kuin Belgiassa.

X

X

X

Täällä pidetään Baltian maiden asemaa erittäin kriittillisenä. Tämän vahvisti minulle tänään eräs tšekäläisen ulkoasiainministeriön virkamies. Sitä vastoin Suomen asemaa ei ainakaan ensi kädessä katsota niin uhkaavaksi. Sille seikalle, että Suomella ennen maailmansotaa oli aivan toisenlainen asema kuin Baltian mailla, annetaan täällä arvo, samoinkuin, kuten pääsihteeri van Langenhove minulle sanoi, sille että Suomi selvästi kuuluu Pohjoismaiden ja Oslovaltioiden ryhmiin.

Pääsihteeri lisäsi, että jos Venäjä loukkaisi Suomea, olisi tämä samalla loukkaus koko Oslo-ryhmää vastaan. Sitäpaitsi ei katsota, että Venäjällä olisi intressiä satamistamme samassa määrin kuin esimerkiksi Tallinnasta ja Riiasta, jos kohta Jäämerenasemamme saattaa muodostua kahnausaiheeksi.

Täällä kuuluu myöskin lausuntoja, jotka viittaavat siihen, että Neuvostoliiton väliintulo Puolassa ei lainkaan ollut niin tervetullut Saksalle, ja että Venäjä varmasti tulee valvomaan, ettei Saksan hegemonia idässä muodostu liian voimakkaaksi. Eräs ulkoasiainministeriön osastopäällikkö meni niin pitkälle, että hän katsoi voivansa puhua paremmasta balanssista idässä Venäjän anastusten jälkeen. Toiselta puolen arveli Ruotsin lähettäläs (Dardel) tietävänsä, että Puolan jaosta, ainakin periaatteessa, oli sovittu Saksan ja Venäjän välillä, jonka johdosta tällainen yhteistoiminta saattaa olla vesti-

gia terrent ainakin Baltian maille.

Unkarin asiainhoitaja (Ambro) sanoi tänään, ettei Unkarissa mieliala ole käynyt pessimistisemmäksi Venäjän sotaretken alkamisen jälkeen. Hän oli vakuutettu siitä, ettei Venäjä sallisi Saksan marsivan Unkarin kautta. Tietysti, lisäsi hän, on meillä tässä yhteydessä epämielilyttävää puhua Venäjästä, mutta onhan asiassa se hyvä momentti, että Saksan-Venäjän yhteistoiminnassa on suuriakin vastakohtia.

Myöskin Rumanian kohtaloa pidetään hyvin vakavana. Ei uskota, että Rumania tulisi tekemään mitään todellista vastarintaa, jos Saksa, kuten odotetaan, sillä linjalla pyrkii eteenpäin. Bulgarian lähettiläs (Radeff) kertoi, että hänen maassakin ollaan hyvin huolestuneita, sillä, jos kohta siellä ollaan kovempana polttopisteestä, ei lasketa, että Rumania voisi asettua Saksaa ja Venäjää vastaan, ja silloin huomautti lähettiläs, meillä de facto on yhteinen raja sotaikävien maiden kanssa.

Belgian ulkoasiainministeriössä ei ainakaan toistaiseksi uskota, että Englanti ja Ranska julistaisivat sotaa Venäjää vastaan. Mitä Saksan ja Italian rauhanyrityksiin tulee, ei niiden tuloksiin täällä paljoakaan luoteta. Ei uskota, että ainakaan Englanti olisi taipuvainen lopettamaan sotaa Saksaa vastaan, vaan että tämä käy pitkälliseksi. Arvellaan, että Italia toistaiseksi voi ylläpitää puolueettomuuttaan, koska Ranskalla on siksi suuria etuja siitä (että ehkä olisi taipuvainen neuvottelemaan Italian Välimeren "intresseistä "), eikä Englantikaan toistaiseksi vastusta sitä. Samaten lasketaan, että Espanja sotilaallisesti ja taloudellisesti heikkona tulee pysymään neutraalisena.

R. Mankala

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 23.

Asiainhoitaja Niemelä

27/9 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

Brysselissä, syyskuun 27 päivänä 1939.

N:o 2005.

ULKOASIAINMINISTERIO		
28/234 Sal. 1939.		
20/9-39	10	LML
HNA	OSASTO	ASIA
5	17	

Herra Ulkoasiainministeri,

Tämän mukana on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ulkoasiainministeri, Brysselissä olevan lähetystön raportin N:o 23, jonka aiheena on Huhuja rauhanyrityksistä.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. Nurmela

Herra Elias Erkko,
Suomen Ulkoasiainministeri
etc. etc. etc. ✓
H e l s i n k i .

B R Y S S E L I - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Brysseli- ssa 27 p:nä SYYS- kuuta 19 39.

28/234 Gel 1939

Asia: Huhuja rauhanvyrityksistä.

20/9-39		UML
FINA	OSASTO	ASIA
5	017	

Neuvostoliiton Puolan-sotaretken jälkeen ei ole liikaa sanottava, että Belgiassa - ja luulisin voivani väittää samaa Alankomaisista - ei toivota mitään hartaammin kuin että jollain ihmeellisellä tavalla rauhanneuvotteluja saataisiin aikaan. Pelätään, ettei puolueettomuutta ajan pitkään voida ylläpitää. Kun puhuu tavallisten belgialaisten kanssa kuulee melkein aina samat lausunnot: sota ei voi kauan kestää (voitaisiin lisätä: sillä emme kauan enää kestä nykytilannetta). Poliittisissa piireissä kyllä lasketaan sodan voivan kestää kauan ja sitä taustaa vastaan vahvistetaan sotilaallisesti ja taloudellisesti puolustusta. (Hollannissa nämä sotilaalliset puolustustoimenpiteet ovat vielä silmään pistävimmät kuin Belgiassa: kaikkialla Hollannissa on juoksuhautoja, itse Haagissa on esim. ulkoasiainministeriön ulkopuolella oleva suurtori ainoana suurena juoksuhautana, maantiesillat ovat miinoitetut j.n.e. Itärajan puolustus kuuluu sekä Hollannissa että Belgiassa olevan verrattain vahva.) Sittenkin myöskin virallisissa piireissä tahdotaan optimistisesti uskoa, että vielä tänä vuonna rauhan jälleensaattaminen olisi mahdollinen. Muistettaneen, että täällä, Ranskan yleisestä mielipiteestä eroavasti, koko kevään ja kesän aikana oltiin optimistisiä rauhansäilyttämis-mahdollisuuksiin nähden - tämä olikin

JAKELUOHJE:
Tavallinen.
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoitukseen.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ainoa johdonmukainen kanta Belgiassa.

Lasketaan, että Sr Mussolinin yritykset voidaan viedä tuloksiin (vaikkakin tiedetään Saksan olevan näiden yritysten takana) ja että Ranska sittenkin olisi valmis niihin taipumaan. Kysyin eräältä ulkoasiainministeriön osastopäälliköltä, joka otti rauhamahdollisuudet lukuun, mitenkä hän voisi ajatellakaan, että Englanti, jonka kanta on niin vuorenluja, samoinkuin Ranska, voisi ryhtyä neuvottelemaan. Osastopäällikkö myönsi minun kyllä olevan oikeassa, lisäten kuitenkin: sota on sittenkin inpopuläärinen Ranskassa, aikaisemmin tai myöhemmin Ranska taipuu; sota on inpopuläärinen Saksassa, Saksan opposiittio kasvaa päivästä päivään varsinkin Saksan Venäjään liittymisen jälkeen; viime mainitun seikan kautta Saksan äärimmäisen vasemmiston mielipide laajenee. Rauhansignaalin kuuluvaisuus on nyt parempi kuin viime maailmansodan aikana. Ja sitäpaitsi, ottaen huomioon, että puolueettomien maiden asema nyt on paljon vaikeampi, on näiden maiden rauhanintressi sangen painava.

Täälläkään ei olla varmoja Italian kannasta, mutta lasketaan, että Italia, neutraliteetin merkeissä, odottaa tilanteen kehitystä. Mahdolltomana ei lainkaan pidetä, että jos Sr Mussolini katsoo intressinsä vaativan, Italia luopuu lopullisesti akselistä. Tapasin pari päivää sitten eräässä pohjoismaisessa lähetystössä Italian tšekäläisen suurlähettilään (Lojacono). En itse ollut tilaisuudessa keskustella hänen kanssaan, mutta kuulin hänen isännälleen sfinrimäisesti sanovan: Tämä sota tulee kyllä olemaan yllätysten sota. Murten suurlähettiläs kovasti painosti Italian puolueetonta kantaa.

Kuten aikaisemmin olen raportoinut, pidetään Baltian maiden asemaa äärettömän huolehtuttavana, sitävastoin ei samassa määrin Suomen (Tämä saattaa tietysti jonkun verran riippua kohteliaisuudesta kun puhutaan kanssani, mutta sekä Ruotsin että Tanskan lähettiläät ovat kuitenkin siinä suhteessa keskustelujen kautta tšekäläisten viranomaisten ja virkaveljiensä kanssa saaneet saman käsityksen) . Virolla ei täällä ole lähetys-

töä. Latvian lähettiläs (Walters) ei ole vielääkään katsomut tarpeelliseksi keskeyttää lomansa, vaan oleskelee vielä Sveitsissä. Tapasin toisapäivänä erään tšekäläisen ulkoasiainministeriön virkamiehen päivällisillä Latvian asiainhoitajan (Screbers), joka puhui niin optimistisesti Latviasta ja sen takeista, että isännän täytyi kviskata korvaani ihmetyksensä siitä, lisäten laskevansa, että Viron jälkeen oli Latvian vuoro. Samassa yhteydessä hän vahvisti tšekäläisen ulkoasiainministeriön käsityksen, että Suomen asema on aivan toisenlainen. Hän väitti edelleen, ettei hän ollut kuullut mitään sellaisia Suomea koskevia huhuja kuin Baltian maista. Toiselta puolen on ikävä kyllä todettava, että Belgian lehdet viime päivinä ovat maininneet Suomen nimen Baltiamuhkaavan vaaran yhteydessä. Tänään on esimerkiksi L' Indépendance Belge-lehdessä seuraava otsake: 'Des revendications russes à l'égard des pays baltes'. Kirjoituksessa sanotaan: ' Les événements de septembre 1939 ont renversé totalement la position politique de tous les pays baltes y compris la Finlande bien que ce dernier pays se soit toujours refusé à adhérer à l'entente des trois républiques baltes et avait préféré collaborer plus étroitement sur le plan de la politique extérieure avec des Etats scandinaves et plus particulièrement la Suède'. Myöskin Rumaniaista ja yleensä Balkanin maiden kohtalosta ollaan hyvin huolestuneita. Bulgarian lähettiläs meni niin pitkälle, että hän sanoi: jos sota kestää yli talven, ei monikaan Balkanin maa enää ole olemassa. Myöskin näkee eräissä Sveitsin lehdissä viittauksia siihen, että Romanian jako jo olisi päätetty Neuvostoliiton, Saksan ja Bulgarian välillä. Bulgarian lähettiläs (Radeff) piti kuitenkin tällaisia huhuja tuulesta temmattuina.

Palaan lähtökohtaani, rauhanyrityksiin. Täällä siis katsotaan, että huolimatta Englannin ja Ranskan nykyisestä lujasta kannasta Saksaa vastaan, Sr Mussolinin rauhanyritykset saisivat kannatusta Belgias-

sa ja Hollannissa (yleensä tietysti Oslo-valtioiden keskuudessakin) ja mitä suurimmassa määrin Balkanilla ja siinä määrin kuin tämä jotain merkitsisi, Baltian maissa, Ja luullaan - sanoisin hyvin optimistisesti -,että Ranska jonkun ajan kuluttua olisi taipuvainen antamaan perään Saksalle ja Neuvostoliitolle mitä Puolan draamaan tulee, mieluummin kuin että Ranska näkisi täydellisen kaaoksen vallitsevan Itä-Euroopassa ja leviävän vielä länteenkin. Kun toiselta puolen tiedetään, että ainakin Englanti taistelee, ei Puolan takia, vaan Saksan régimiä vastaan, s.o. mutatis mutandis omasta herruudestaan, en omasta puolestani paljoakaan tällä hetkellä uskalla luottaa näiden rauhanyritysten onnistumiseen, mutta olen katsonut velvollisuudekseni mainita näistä huhvista, koska niitä täällä kuuluu kaikkialla.

R. Munch

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

On ryssä olevan lähetetyn raportti n:o 27

Ministeri Valanne

16/10 1939

Mim 1/10

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1266.

Brysseli- S S A 16 P.NÄ loka- KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Jo 238 Sol. 1939		
26/10-39		L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti n:o 24 : Virkatointenialoit-
taminen Brysselissä.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Mi-
nisteriölle 5 kpl. tänään päivättyä raporttiansa n:o 24.

Ministeri:

Neqstabaum

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Brysseli- ssa 16 p:nä loka- kuuta 1939.

Asia: Virkatointen aloittaminen
Brysselissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20	204 Pal	39
26/10-39		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C17	

Saavuttuani Brysseliin sunnuntaina tämän kuun 8 päivänä menin seuraavana päivänä v.a. asiainhoitajan NOMELININ seurassa ulko- ministeriöön protokollapäällikön de GHELLINCK VAERNEWYCKIN puheille ja sain häneltä valtakirjan esittämistä koskevia ohjeita.

Olisin sen jälkeen luonnollisesti viipymättä pyrkinyt ulko- ministerin puheille, mutta valitettavasti en ollut pukujen puolesta esiintymiskelpoinen. Pakaasivaunussa kulkevat matkatavarani, jotka jo Venäjän läpi tullessani olivat myöhästyneet, viivästyivät sota-ajan epäsäännöllisyyden vuoksi Saksassakin muutamia päiviä, joten vasta 11 päivänä saatoin pyytää pääsyä ulkoministerin luo.

Ulkoministeri SPAAK otti minut seuraavana päivänä vastaan. Lausuttuaan minut tervetulleeksi hän heti pyysi tietoja Suomen - Neuvostoliiton neuvotteluista. Kun en voinut esittää niistä detaljeja, selostin vain neuvottelujen taustaa ja Suomen - Venäjän suhteita yleensä. Tehostin erikoisesti, että Suomi tulisi järkähtämättä pitämään kiinni itsenäisyydestään ja puolueettomuudestaan.

Hra SPAAK kuunteli tarkkaavasti esitystäni ja teki useita kysymyksiä. Hän vakuutti ymmärtävänsä Suomen asenteen ja sanoi koko Belgian sympatian olevan Suomen puolella.

JAKELUOHJE:

T a v a l l i n e n .

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Hra SPAAK sanoi olleensa iloinen siitä, että hän oli saanut tavata Herra Ulkoasiainministeri ERKON Brysselissä viime elokuussa. Oslo-valtioiden yhteistoiminta oli päässyt hyvään alkuun.

Ulkoministeri sanoi viipymättä ryhtyvänsä toimiin järjestääkseen minulle vastaanoton kuninkaan luo. Kun kuningas kuitenkin nykyään matkusteli eri osissa maata tarkastamassa armeijan joukko-osastoja, saataisi tilaisuuden järjestäminen ehkä kestää viikonkin.

Myöhemmin sain kuitenkin tietää, että hänen majesteettinsä jo tämän kuun 16 päivänä ottaisi minut vastaan.

Tänään klo 12 tapahtuikin valtakirjan esittäminen tavammukaisin muodollisuuksin. Kuninkaan adjutantti kenraaliluutnantti DU BOIS haki hovin autossa v.a. avustajan PALMROTHin ja minut lähetystöstä Brysselin linnaan. Vastaanottosalissa olivat odottamassa Valkoisen Ruusun suurristein asustautunut ulkoministeri SPAAK ja parisenkymmentä hovin siviili- ja sotilasvirkamiestä, joille suomalaiset esiteltiin. Näiden seuraamina menimme merkin saatuamme kuninkaan vastaanottosaliin.

Nykyisen Belgian hovin käytännön mukaan ei valtakirjaa esitettäessä pidetä mitään puhetta. Kun siis kuningas oli kädestä tervehtinyt minua, lausuin vain muutaman sanan ja ojensin hänelle valtakirjani. Sen jälkeen kuningas puhuen hiljaisella ja melkein ujustavalla äänellä keskusteli kanssani. Hän teki yleisiä Suomea koskevia kysymyksiä, mutta ei puhunut esim. Suomen - Venäjän konfliktista. Keskustelun loputtua sain tilaisuuden esittää hänen majesteetilleen avustaja PALMROTHin.

Vastaanoton päätettyä poistuimme hoviseurueen saattamina.

Kuninkaan vastaanotossa esiintyivät luonnollisesti kaikki belgialaiset joko siviili- tai sotilasunivormuihin pukeutuneina. Käsitykseni mukaan on Suomen itsenäisyydelle huonoa mainostusta se, että edustajamme tällaisissa tilaisuuksissa eivät Euroopan muiden valtioiden tavoin

käytä diplomaattivirkapukua, vaan Neuvostoliiton ja Baltian maiden tavoin esiintyvät iltapukuun puettuina.

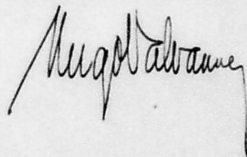
Kenraaliluutnantti DU BOIS vei meidät taas autossa lähetystöön. Hän muuten kertoi Belgian armeijan kiinnostuneena seuraavan, miten Suomen armeija varustautui maataan puolustamaan.

Täkäläisen tavan mukaan laskin tänään iltapäivällä Brysselissä olevalle Belgian tuntemattoman sotilaan haudalle Suomen väreihin varustetun seppeleen. Mukanani seurasivat avustaja PALMROTH, pääkonsuli HOLM ja varakonsuli MUNSTERHJELM.

Haudalla oli vastaanottajana teräskypärä päässä esiintyvä eversti BINGEN, joka puolustusministerin edustajana lausui minut tervetulleeksi ja kiitti Belgian armeijan nimissä kunnianosoituksesta.

Sanoin hänelle Suomen nyt olevan tavallaan samassa asemassa kuin missä Belgia oli vuonna 1914 ja samalla tavoin valmiin puolustamaan itsenäisyyttään ylivoimaakin vastaan. Eversti BINGEN sanoi, että Belgian kansa oli siitä tietoinen ja että siitä johtui se suuri myötätunto Suomea kohtaan, jonka varmaan jo olin saattanut havaita.

Tilaisuuteen oli kokoontunut varsin runsaasti yleisöä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeriö Talvane

18/10 1939

B R Y S S E L I - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Brysseli- ssa 18 p:nä loka- kuuta 1939.

Asia: Keskustelu Yhdysvaltain laivasto-
asiamiehen GADEin kanssa.

ULKOASIAMIEHEN		
31 / 234 Vol. 1039		
26/10 -39	50	Liitt.
FINNIA	OSASTO	ASIA
	5	C17

Eilen tiedusteli puhelimitse Yhdysvaltain äskettäin tänne nimitetty laivastoasiamies kommodori GADE, milloin voisin ottaa hänet vastaan.

Sopimuksemme mukaan hän saapui tänään luokseni lähetystöön. Hän oli pukeutunut vierailu-univormuun ja kaulassa hänellä oli Valkoisen Ruusun komentajan merkki.

Kommodori GADE sanoi olevansa Suomen mitä uskollisin ystävä ja siksi kiiruhtaneensa luokseni heti, kun oli kuullut saapumisestani.

Hän mainitsi olleensa Suomessa jo vuonna 1919 ja sen jälkeen useita kertoja, viimeksi vuonna 1938, jolloin mm. sotamarsalkka MANNERHEIM taas oli osoittanut suurta ystävällisyyttä häntä kohtaan.

Hän oli tahtonut rientää vakuuttamaan minulle omansa ja koko Amerikan kansan sympatiaa Suomea kohtaan sen nykyisenä koettelemuksen hetkenä. Jos mikä kansa oli ansainnut saavuttaa itsenäisyytensä ja säilyttää sen, oli se Suomen kansa.

Hän sanoi minun kaiketi tietävän, miten voimakkaasti Amerikan yleinen mielipide ja hallitus olivat reagoineet Suomen hyväksi. Am-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesi-
kunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluhelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja liikelä ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituslain.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituslain.

bassadiin oli juuri tullut tieto KALININ presidentti ROOSEVELTIN ve-
toomukseen antamasta vastauksesta. Kommodori toivoi, että ROOSEVELT-
in démarche'illa oli oleva reaalin merkitys.

Hän vakuutti Amerikan tšekäläisen ambassadin olevan valmiin
tekemään mitä se vain voi Suomen hyväksi. Itse hän selitti olevansa
käytettävissäni. Hän oli valmis antamaan kaikkea apua ja lupasi luo-
vuttaa minulle sellaisia tietoja, jotka voisivat Suomea kiinnostaa.

- - - - -

Keskustelun kuluessa kommodori GADE muuten sanoi, että vi-
rallisesta puolueettomuudestaan huolimatta Yhdysvallat toimivat pal-
jon kiinteämmässä yhteistyössä Ison-Britannian ja Ranskan kanssa
kuin mitä yleensä tiedettiin. Mm. Amerikan Lontoossa olevalle laivas-
toasiamiehellä oli tilaisuus kiinteästi seurata parhaillaan Englan-
nissa suoritettavia tutkimuksia siitä, mikä tuhovoima saksalaisten
sukellusveneiden ja lentokoneiden torpedoilla nykyään oli.

Kommodori GADE piti huomattavana saavutuksena sitä, että
Englanti CHURCHILLIN ilmoituksen mukaan oli sodan kuuden ensimmäi-
sen viikon aikana tuhonnut kolmanneksen Saksan sukellusveneistä. Sak-
sa toivoi nyt saavansa Neuvostoliitolta haltuunsa sen sukellusveneit-
tä, mutta niiden teho ei voinut olla yhtä suuri kuin saksalaisten.

Kommodori GADE sanoi kymmenen päivää sitten olleensa Ruot-
sissa. Siellä oli neuvoteltu siitä, että Englantiin matkalla olevat
ruotsalaiset kauppa-alukset kulkisivat Ruotsin sotalaivojen saatta-
mina puoliväliin Pohjannerta ja siitä edelleen Englannin sotalaivo-
jen saattamina.

Kommodori GADE oli kysynyt, olivatko kauppa-aluksia saatta-
vat ruotsalaiset sotalaivat valmiit ampumaan saattuetta uhkaavia ve-
denalaisia. Vastaus oli ollut myönteinen.

NeqgBabany

.
: P. S.

20 p:nä lokakuuta 1939.

Kun tänään menin kommodori GADEin luo vastakäynnille hänen kotiinsa, hän hämmästykseni heti alkoi puhua puhdasta norjaa kanssani. Sain kuulla, että hän olikin syntynyt Norjassa norjalaisista vanhemmista, mutta oli jo nuorena siirtynyt Amerikkaan.

Käydessään toissapäivänä luonani Yhdysvaltain univormuun pukeutuneena kommodori GADE oli puhunut puhdasta Amerikan-englantia eikä ollut viitannutkaan norjalaiseen alkuperäänsä. Hänen syntyperänsä selittää, miksi hän on niin kiinnostunut ja perehtynyt Pohjoismaiden oloihin.

Negethvaan

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Valvanne

18/10 1939

Min. Pol.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
32	294	Sal. 1939
26/10-39	5	97
KIRJALL.	KLASSIF.	ASIA

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1268.

Brysseli- S S A 18 P. N Ä l o k a - K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: _____ N

P. N Ä K U U T A 19 P. T T Y n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö- L L E

ASIA: Raportti n:o 26 : Keskustelu ulko-
ministeriön pääsihteerin VAN LANGENHOVEin
kanssa.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Mi-
nisteriölle 5 kpl. tänään päivättyä raporttiansa n:o 26.

M i n i s t e r i :

Mergold

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Brysseli-ssa 18 p:nä loka-kuuta 1939.

Asia: Keskustelu ulkoministeriön pääsihteerin VAN LANGENHOVEin kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIO
32/234 Val. 1939.
26/10-39
5. C17

Olin tänään ensi käynnillä ulkoministeriön pääsihteerin VAN LANGENHOVEin luona ja keskustelin hänen kanssaan 40 minuuttia.

Toivotettuaan minut tervetulleeksi hän kysyi minulta tietoja Moskovan-neuvotteluista.

Kuten olin tehnyt ulkoministeri SPAAKin luona käydessäni, valitin, että en voinut itse neuvotteluista antaa tietoja, mutta selostin varsin laajasti Suomen-Venäjän suhteita yleensä.

Hra VAN LANGENHOVE sanoi Suomen oikeudellisen aseman olevan erinomaisen selvän. Nykyhetkellä kuitenkin eräiden suurvaltain väkivalta- ja poliittisistä aiheista yllätyksiä. Belgia oli mielihyvin todennut, että Suomi pahimmassa tapauksessa oli valmis puolustamaan kaikin voimin suvereenisuuttaan. Hän toivoi pohjoismaiden valtionpäämiesten kokouksen vahvistavan Suomen asemaa.

Pääsihteeri selosti sitten Oslo-valtioiden välillä tapahtunutta yhteistoimintaa ja toivoi sen johtavan konkreettisiin tuloksiin.

Belgian neuvottelut Ison-Britannian ja Ranskan kanssa sodanaikaisesta kaupallisesta järjestelystä näyttivät edistyvän lupaavasti. Hra SPAAKhan oli itse muutamia viikkoja sitten käynyt Lontoossa valmistamassa näiden neuvottelujen pohjaa ja oli tyytyväinen matkansa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

tuloksiin. Hän väitti Ison-Britannian uuden sotatalousministeriön herrojen ymmärtäneen yleensä puolueettomien maiden ja erikoisesti Belgian asemaa ja luvanneen myönnytyksiä. Belgian talouselämähän oli monessa suhteessa riippuvainen raaka-aineiden tuonnista. Todennäköisesti Belgia pääsisi Englannin kanssa sellaiseen sopimukseen, että vain muutamien tavaralajien tuonti ja vienti rajoitettaisiin normaaliajan määriin ja muut lajit jäisivät vapaiksi. Lähipäivinä Belgian varsinaisen neuvottelukunta lähtisi taas Lontooseen jatkamaan neuvotteluja.

Huomautin lähetystömme muutama päivä sitten tiedustelleen ministeriön poliittiselta osastolta, saisivatko kenraalimajuri BADOUX ja kapteeni DAVID jäädä Suomeen puolustusministeriön käytettäväksi siinäkin tapauksessa, että Suomi joutuisi sotaan.

Pääsihteeri vastasi, että ulkoministeriön oli neuvoteltava asiasta puolustusministeriön kanssa. Hän lupasi vielä tänään jouduttaa asiaa. Omasta puolestaan hän uskoi asian järjestyvän. Jos kuitenkin Belgia itse tulisi pakotetuksi osallistumaan sotaan, oli upseerit kutsuttava kotimaahansa.

Neqptalvany.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C17

ASIA: _____

Brüsseliin olevan lähetetyn raportti n:o 27

Ministeri Talvanne

20/10 1939

Min./Pol.

B R Y S S E L I -

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1287.

Brysseli- SSA 20 P.NÄ loka- KUUTA 19

VIITTAUS:

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30/12/74 Sal. 1979.		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C12	

Ulkoasiainministeriö-

LLE

ASIA: Raportti n:o 27 : Belgian kuninkaan kanta.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Ministeriölle 5 kpl. tänään päivättyä raporttiansa n:o 27.

Ministeri:

Neqalabany

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Brysseli- ssa 20 p:nä loka- kuuta 1939. 33/214 Yall. 39.

Asia: Belgian kuninkaan kanta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/10-39		
TIETAMA	OSASTO	ASIA
5	C17	

Eräs huomattavassa virallisessa asemassa oleva ulkomaalainen kertoi minulle tänään luottamuksellisesti keskustelusta, joka hänellä pari päivää sitten oli kuningas LEOPOLDin kanssa.

Kuningas oli sanonut olevansa vakuuttunut siitä, että nyt alkaneessa suurvaltain sodassa Saksa lopulta tulisi häviämään. Kun niin tapahtuisi, olisi pelättävissä Saksan bolševisoituminen, mikä olisi suuri vaara koko Euroopalle, Sen vuoksi hänen majesteettinsa toivoi, että häviönkin hetkellä Saksaan jäisi jokin terve runko, jonka varassa länsimainen yhteiskuntajärjestys voisi jatkua maassa.

Tätä mahdollisuutta silmällä pitäen kuningas oli sanonut hartaasti toivovansa, että puolueettomien maiden yhteistyö jatkuisi, jotta ne voisivat toimia " cordon sanitaire "-ina Saksan ympärillä.

Megdalbary

JAKELUOHJE:

Tavallinen. Ei tiedoituksiin.

Jakeluohjemalleja

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Valvanne

25/10 1939.

Min. / Pol.

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1313.

Brysseli- S S A 25 P:nÄ loka- KUUTA 19 39.

VIITTAUS: _____ N _____

P:nÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 35/295 Pal D. 109.		
8/11-39	Osasto	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S	C 17	

Ulkosaiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti n:o 28 : Keskustelu Yhdysval-
tain suurlähettilään DAVIESin kanssa.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Ministe-
riölle 5 kpl. tänään päivättyä raporttiansa n:o 28.

Ministeri: *Meg... ..*

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Brysseli- ssa 25 p:nä loka- kuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30/205 Jel 0.39.		
18/11-39		
TYÖNÄ	OSASTO	ASIA
J	C 17	

Asia: Keskustelu Yhdysvaltain suurlä-
hettiään DAVIESin kanssa.

Kävin tänään tervehdyskäynnillä Yhdysvaltain tšekäläisen suurlä-
hettiään Joseph E. DAVIESin luona. Hän otti Suomen edustajan
erittäin ystävällisesti vastaan. Välillämme sukeutui pitkä keskustelu,
josta pyydän mainita eräitä kohtia.

Suurlähettiään kysyttyä tietoja Moskovan-neuvotteluista selos-
tin parhaani mukaan niiden taustaa ja sanoin siinä yhteydessä, että
Suomi oli kiitollinen presidentti ROOSEVELTIn antamasta moraalista
tuesta.

Hra DAVIES sanoi siihen, että Amerikan sekä virallinen että ylei-
nen mielipide oli Suomen puolella. Yhdysvallat panivat suurta arvoa
pohjoismaiden puolueettomalle ryhmälle, mutta suhtautuivat erikoisen
sympaattisesti Suomeen.

Hra DAVIEShän oli ollut aikaisemmin suurlähettiäänä Moskovassa,
ja keskustelumme joutui pääasiallisesti koskemaan Venäjää. Hän huomaut-
ti itse olevansa demokraatti ja kapitalisti (kuten tunnettua hän on
erittäin varakas) ja sen vuoksi olevansa niinkuin hänen maansakin eh-
dottomasti neuvostosysteemin vastustaja. Mutta hänen mielestään Ameri-
kan oli hankittava itselleen mahdollisimman hyvä vastustajansa tunte-
mus, ja sen vuoksi hän oli jo kauan kannattanut diplomaattisten suh-

JAKELUOHJE:

T a v a l l i n e n .

Jakeluohjelmalleja

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

teiden solmimista Neuvostoliittoon. Itse hän oli Venäjällä ollessaan koettanut tarkasti perehtyä Neuvostoliiton oloihin. Sitä varten hän oli laajalti matkustanut Venäjällä tutustuen sen kaikkiin tärkeimpiin teollisuuslaitoksiin. Huvijahdillaan hän oli lisäksi kiertänyt Mustanmeren rannikoita, vieläpä purjehtinut siihen laskevia jokia myöten ylöspäin.

Venäjällä ollessaan suurlähettiläs oli saanut valtavan käsityksen siitä, miten rikas maa se oli, jopa Amerikkaankin verratessa. Viljan ja muiden viljelyskasvien tuotantomahdollisuudet ja monien metallien resurssit olivat suunnattomat. Vaikka Venäjä ei vielä ollut oppinut hyvin käyttämään nykyaikaisia tuotantomenetelmiä, oli sen tuotanto jo huomattavan suuri. Hra DAVIESin käsityksen mukaan kestäisi kuitenkin satasen vuotta, ennekuin Venäjä saisi talouselämänsä järjestykseen. Sen vuoksi Venäjällä ei pitäisi olla tarvetta laajentaa aluettaan.

Hrat STALIN ja MOLOTOV, joista jälkimmäinen hra DAVIESin käsityksen mukaan oli paljon lukenut mies, olivat kylmiä reaalipoliitikkoja. Neuvotellessaan he osasivat sormillaan tarkasti laskea, että do ut des periaate tuli toteutetuksi. Sen Is⁴ Britannia ja Ranska olivat joutuneet havaitsemaan neuvotellessaan Moskovan kanssa viime keväänä ja kesänä. Kun ne eivät olleet olleet valmiita maksamaan täyttä hintaa Venäjältä pyytämistään palveluksista, tämä oli samanaikaisesti ryhtynyt neuvottelemaan Saksan kanssa.

Hra DAVIES oli puolestaan vakuutettu siitä, että MOLOTOV ja von RIBBENTROP olivat tehneet tarkasti määritellyn sopimuksen keskenään. Amerikan diplomatian ei kuitenkaan ollut onnistunut saada selville, mitä kaikkea tämä sopimus oli käsittänyt.

Sopimus, jonka Turkki juuri oli tehnyt Ison-Britannian ja Ranskan kanssa, oli suurlähettilään mielestä tärkein diplomaattinen saavutus, minkä entente-valtiot olivat hankkineet sodan alettua. Se sulki portin Saksalta läheiseen itään. Venäjälle sopimus ei ollut ehdottomasti vastenmielinen. Tilanne Dardanelleilla ja Mustallamerellä oli kuitenkin toistaiseksi jonkinverran epäselvä. Todennäköistä oli, että Neuvostoliitto yrittäisi laajentaa vaikutustaan Balkanilla.

Hra DAVIES sanoi Suomen tehneen viisasti, kun se Moskovan-neuvotte-
lujen yhteydessä oli varustautunut täyteen puolustuskuntoon. Se oli venäläisiin tepsivä argumentti. Suurlähettiläs oletti, että Suomi saa aikaan sopimuksen, joka ei loukkaa sen puolueettomuutta.

Meggs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C17.

ASIA: _____

Preussilinen olavan lähetysten raportti n:o 29.

Ministeri Valvama.

10/11 1939.

Min./Pd.

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1356.

Brysseli- S S A 11 P: NÄ marras- KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIO		
39/235 h.e. G. 19 39		
17/u. 39	50	171
RUOMÄ	O. P. J.	ASIA
5	C17	

Ulkosiaiministeriö- LLE

ASIA: Raportti N:o 29: Belgian ja Hollannin
hallitsijain "hyvien palvelusten" tar-
joomus.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana
Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä raporttiansa N:o 29.

Ministeri:

Marg. Haberman

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

Salaainen.

RAPORTTI n:o 29.

Brysseli- ssa 10 p:nä marras- kuuta 1939.

Asia: Belgian ja Hollannin hallitsijain "hyvien palvelusten" tarjoomus.

ULKOASIAINMINISTERIO		
29/1235 h 17/11.39		
RYHMÄ	OLASIO	ASIA
5	17	

Tämän kuun 6 päivän illalla puoliyön vaiheilla saapui Belgian kuningas LEOPOLD Haagiin kuningatar WILHELMINAN linnaan. Kuningas oli saapunut suoraan Brysselistä autollaan seuralaisinaan vain ulkoministerinsä SPAAK ja adjutanttinsa kenraaliluutnantti VAN OVERSTRAETEN. Molemmat hallitsijat neuvottelivat yöllä parisin tuntia yhdessä ulkoministeriensä kanssa ja jatkoivat neuvotteluja aamulla. Lounaan jälkeen kuningas seurueineen astui autoonsa lähtien takaisin Brysseliin.

Muöhemmin tiistaina ilmoitettiin virallisesti, että hallitsijat olivat lähettäneet Ranskan, Saksan ja Ison-Britannian valtionpäämiehille sähkeen, jossa he, "ennenkuin Länsi-Euroopassa alkaa sota täydessä raivossaan", tarjosivat oikeudenmukaisen rauhan aikaan saamista tarkoittavia neuvotteluja varten "hyviä palveluksiaan" (bons offices). Sähkeen teksti lähetetään tämän raportin saattokirjelmän liitteenä.

Tämä aloite tuli täytenä yllätyksenä sekä muulle maailmalle että myös Haagille ja Brysselille. Hallitsijain kohtauksen aikana olin Haagissa valtakirjani jättämistä varten. Juuri maanantai-iltana oli ulkoministeriön diplomaattisen (poliittisen) osaston päällikkö VAN

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ROIJEN järjestänyt allekirjoittaneelle päivällisen, jolla oli läsnä mm. Englannin ja Ranskan lähetystön jäseniä. Mikään ei päivällisen yhteydessä viitanut siihen, että samaan aikaan tapahtui samassa kaupungissa hallitsijain kohtaus.

Myöhemmin kuulin, että esim. Hollannin salaneuvoston (Raad van State) jäsenet eivät tienneet mitään asiasta ennenkuin kommunikatie julkaistiin.

Brysseliin palattuani sain tietää mm. että ulkoministeri SPAAK ei ollut omalle perheelleen ilmoittanut matkastaan.

Kuningas LEOPOLDin aikomuksena oli ollut palata vielä samana yönä autollaan Brysseliin. Keskustelut olivat kuitenkin venyneet odotettua pitemmiksi.

- - - - -

Mikäli tällä hetkellä voi päätellä, ei WILHELMINAN ja LEOPOLDin kaunis aloite voi johtaa käytännöllisiin tuloksiin. Liittolaisethan ovat ilmoittaneet, että rauhan edellytyksenä on mm. Itävallan, Tšekkoslovakian ja Puolan itsenäisyyden restaurointi, ja siihen Saksa ei suinkaan ole valmis.

Kuningas LEOPOLDin elokuussa esittämä rauhanvetoomus oli kaikunut kuuroille korville. " Rauhanoffensiivi ", jota HITLER oli koettanut virittää Puolan luhistumisen jälkeen, oli sammunut alkunsa. MUSSOLINI oli pysynyt vaiti, eivätkä Tukholmassa kokoontuneet valtionpäämiehet olleet tarjoutuneet positiivisesti sovinnonvälittäjiksi. Miksi näin ollen Belgian ja Hollannin hallitsijat tekivät aloitteen, joka ei voine olla epäonnistumatta ?

On jo esitetty sellainen teoria, että aloite olisi tapahtunut Saksan nimenomaisesta painostuksesta. En ole kuitenkaan saanut sille olettamukselle vahvistusta en Haagissa enkä Brysselissä.

Käsitykseni mukaan on aloitteen todennäköisenä syynä se, että Belgia ja Hollanti kumpikin tuntevat olevansa Saksan välittömän hyökkäyksen uhkan kohteita.

Viime aikoina on yhä uusia Saksan divisiooneja keskitetty varsinkin Hollannin, mutta myös Belgian rajoille, niiden joukossa Puolan rintamalla olleita hyökkäysjoukkoja. Äskettäin on tämän tästä havaittu saksalaisia lentokoneita etelä-Belgian yläpuolella ja Saksan orkestroitu lehdistö on viime aikoina käynyt kiivasta rumputululta Belgiata ja Hollantia vastaan: edellistä on varsinkin syytetty siitä, että sen lehdistö on osoittautunut Saksalle vihamieliseksi, jälkimmäistä siitä, että se on tosiasiallisesti alistunut Englannin saartomääräyksiin.

Tämän kuun 6 päivän TIMES lehdessä eräs sotilaskirjeenvaihtaja harkitsee mahdollisuutta, että Saksa hyökkäisi Hollantiin. Hän tulee siihen tulokseen, että sellainen hyökkäys tuottaisi Saksalle etuja, mutta myös huomattavia haittoja.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että Hollantia uhkaa ehkä välittömämpi vaara kuin Belgiata. Saksa saattaa laskea, että jos se hyökkää Hollantiin, Belgia voi jäädä puolueettomaksi ja siten estää Ranskan lähettämästä joukkojaan Hollannin avuksi. Hollannista saksalaisilla lentokoneilla olisi lyhyt matka Englantiin ja jokien suistomaat tarjoisivat sukellusveneille hyviä asemia. Eräs hollantilainen väitti minulle tietävänsä, että suuramiraali RAEDER erikoisesti haluaisi saada Saksan haltuun Vlissingenin sataman.

Luonnollisesti ovat liittolaisetkin kaiken varalta valmiina. On varma, että niin pian kuin ensimmäiset saksalaiset joukot ylittävät Hollannin rajan, saartaisi Englannin laivasto Schelden, Maasin ja Reinin suistomaat. Jo muutama päivä sitten ilmestyi Hollannin ran-

nikon edustalle 130 Englannin sotalaivaa.

Yhteisen vaaran uhatessa Belgia olisi valmis sotilasliittoon Hollannin kanssa. Hollanti ei kuitenkaan ole ollut suostuvainen siihen, eikä edes yleisesikuntien kesken tapahtuviin neuvotteluihin, koska se pelkää Saksan käsittävän sellaiset toimenpiteet itseään kohtaan vihanielisiksi. Vasta sinä hetkenä, jolloin hyökkäys maahan tapahtuu, Hollanti on valmis kääntymään kolmannen valtion puoleen.

Joka tapauksessa sekä Hollanti että Belgia pitävät mahdollisena, että Saksa voi aivan piankin hyökätä joko jommankumman tai molempien alueelle.

Hollannin yleisesikunta on vaatinut, että tulvavesi laskettaisiin jo nyt koko suunnitellulle alueelle. Suunnattomia vahinkoja peläten hallitus ei kuitenkaan vielä ole ollut siihen valmis. Tulvaveden laskuun tarvitaan 24 tuntia.

Belgian yleisesikunta taas vaatii, että yleinen liikekannalleano olisi viipymättä pantava toimeen. Sekään ei vielä ole saanut hallitustaan täysin suostumaan ehdotukseensa.

Käsitykseni mukaan Belgian ja Hollannin hallitsijain aloitetta on tulkittava siten, että heidän eivät uskoneet sen johtavaan tulokseen, mutta että he tietoisina hyökkäyksen uhasta tahtoivat osoittaa koko maailmalle olevansa yhä täysin puolueettomia ja valmiita viime hetkelläkin rakentamaan rauhaa.

Magnus Ahlberg

P. S.

11 päivänä marraskuuta 1959.

Tavatessani tänään Belgian ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön parooni van ZUYLLENin tiedustelin, odottiko hän VILHELMINÄN ja LEOPOLDin aloitteen johtavan tuloksiin.

Hän vastasi, että toistaiseksi ei mistään asianomaisesta maasta ollut saapunut vastausta. Hyvin vähän luultavaa oli, että tarjoomus otettaisiin huomioon. Belgian ja Hollannin hallitsijat olivat joka tapauksessa tahtoneet tehdä " viimeisen yrityksen ".

Muqstabanay

Le texte du télégramme est le suivant :

« Dans une heure angoissante pour le monde, avant que ne commence, dans toute sa violence, la guerre en Europe occidentale, nous avons la conviction qu'il est de notre devoir d'élever à nouveau notre voix.

» Les parties belligérantes ont déclaré, il y a quelque temps déjà, qu'elles ne se refuseraient pas à examiner les bases raisonnables et sûres d'une paix équitable. Il nous semble qu'il leur est difficile, dans les circonstances actuelles, de se mettre en rapport, pour préciser et rapprocher leurs points de vue. Souverains de deux Etats neutres, ayant de bonnes relations avec tous leurs voisins, nous sommes prêts à leur offrir nos bons offices.

» Si cela leur agréé, nous sommes disposés à faciliter, par tous les moyens en notre pouvoir qu'il leur plaira, de nous suggérer, et dans un esprit d'amicale compréhension, la recherche des éléments d'un accord éventuel.

» Telle nous paraît être la mission que nous avons à remplir pour le bien de nos peuples et dans l'intérêt du monde entier. Nous espérons que notre offre sera agréée et qu'ainsi un premier pas sera fait vers l'établissement d'une paix durable.

» La Haye, 7 novembre 1939.

» (S.) Wilhelmina, Léopold. »

SUOMEN LÄHETYSTÖ

ILIK
ETUJANT ET

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12

ASIA:

Pyssälisa-olevan lähetyksen rap. n:o 30.

Siivoksi Oskari.

12/4 1939

Min./P.1.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
40/235/ae		D. 19 39
24/4.39	Liitt.	
YHMA	OSASTO	ASIA
5	012	

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1369.

Brysseli- S S A 17 P:nÄ marras- KUUTA 19 39.

VIITTAUS: _____ N

P:nÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti n:o 30 : Belgian ja Hollan-
nin sodanvaara.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Minis-
teriölle 6 kpl. tänään päivättyä raporttiansa n:o 30.

Ministeri: *Kuopala*

B R Y S S E L I - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 30.

Brysseli- ssa 17 p:nä marras- kuuta 19 39.

Asia: Belgian ja Hollannin sodanvaara.

Ulkomaasiainministeriö		Salainen
40/235/ve.		P. 19 39
24/4/39	Liit.	
ASIA	OSASTO	ASIA
5	C17	

Jos sodan pelkoa voitaisiin mitata barometrilla, olisi sen osoitin Belgiassa ja Hollannissa viime viikon aikana ollut hyvin alhaalla. Lauantaina 11 päivänä osoitin huomattavasti nousi. Sunnuntaina 12 päivänä, Englannin kuninkaan ja Ranskan presidentin annettua Belgian ja Hollannin hallitsijain välitystarjoomukseen vastauksensa, jossa he asettivat neuvottelujen ehdoksi sen, että Saksa vetäytyisi pois Itä-vallasta, Tšekkoslovakiasta ja Puolasta ja antaisi rauhantakeita, barometrin osoitin taas laski, mutta ei aivan yhtä alas kuin missä se oli viime viikon alussa. Myöhemmin on barometrin osoitin taas tuntuvasti noussut. Ainakin Belgia on tätä kirjoitettaessa mielestäni ehkä liiankin optimistinen.

Eilen von RIBBENTROP on Berliinissä suullisesti ilmoittanut Belgian suurlähettiläälle ja Alankomaiden ministerille katsovansa, että Englannin ja Ranskan vastauksen johdosta välitysehdotus on rauennut. Hra HITLER ei itse ole vaivautunut vastaamaan Belgian ja Hollannin hallitsijain esitykseen.

Kuten jo raportissani n:o 29 oletin, välitysehdotus ei johtanut tulokseen.

Belgia ja Hollanti ovat tällä välin asettautuneet täyteen puo-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikun-
nalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

lustuskuntoon, mm. on Hollannissa tulvavesi nyt laskettu riittävän suurelle alueelle. Yllätyshyökkäys ei enää ole mahdollinen, mutta hyökkäyksen uhka on yhä olemassa: Saksalle on jatkuvasti tarpeelliset joukot sijoitettuina luoteisten naapuriensa rajoille.

Täällä lasketaan kuitenkin, että ellei Saksa hyökkää lähimpien 10 päivän aikana, on sen lykättävä sotatoimensa talven yli. Myöhäissyksy on tullut näille seuduille ja maasto on muodostumassa vaikeaksi sekä jalkaväen että varsinkin motorisoitujen joukkojen etenemiselle.

Olen nyttemmin saanut eräitä tietoja välitystarjoituksen taustasta. Belgian ja Hollannin edustajat olivat aikaisemmin Berliinissä tiedustelleet, tulisiko Saksa yhä kunnioittamaan niiden puolueettomuutta. Saksa oli vastannut niin tekevänsä, mikäli toinen sotaikävä puoli sitä kunnioittaisi. Myöhemmin Saksa oli tehnyt Belgialle ja Hollannille erinäisiä diplomaattisia esityksiä väittäen, että nämä maat eivät riittävästi ylläpitäneet puolueettomuuttaan Englannin ja Ranskan suhteen. Varsinkin Hollantia syytettiin siitä, että se noudatti Ison-Britannian saartomääräyksiä. Saksa vaati mm., että Hollannin oli käytettävä Englannin ohi kulkevien alustensa saattueena sotalaivojaan. Vastausta pyydettiin tämän kuun 15 päivään mennessä, vaikka tosin ei ultimaatumin muodossa. Pari tšekäläistä suurlähettilästä on minulle väittänyt Saksan vielä vaatineen, että jos sen Pohjanmerellä operoivien sukellusveneiden olisi pakko vetäytyä Hollannin aluevesille, tämän viranomaiset sulkisivat silmänsä. Saksa lienee suunnitellut lähettää Hollannin vesille mm. pienempiä sukellusveneitään, jotka voivat nousta jokiakin myöten ylös. Sukellusveneiden tukikohtia ei Saksa kuitenkaan vielä ole Hollannilta vaatinut.

Olen jo aikaisemmassa raportissani maininnut Saksan todennäköisesti ottaneen huomioon sellaisen mahdollisuuden, että, jos se hyökkäisi vain Hollantiin, Belgia jäisi puolueettomaksi. Eri tahoilta saamieni tietojen mukaan Ranska ja Englanti eivät voisi alistua siihen, että Saksa siten kiertäisi länsirintamansa pohjoiskärjen, vaan lähettäisivät siinä tapauksessa joukkonsa Belgian halki Hollannin avuksi. Englannilla lienee Roubaixissa 150.000 - 250.000 miestä, jotka siinä tapauksessa lähinnä tulisivat kysymykseen.

Erään saamani tiedon mukaan kuningas LEOPOLD olisi viime viikolla Haagissa käydessään vakuuttanut kuningatar WILHELMINALLE nimenomaan, että Belgia laskisi nämä englantilaiset joukot marssimaan alueensa läpi, mikäli Saksa hyökkäisi Hollantiin.

Muutama päivä sitten Saksan suurlähettiläs tiedusteli ulkoministeri SPAAKilta, mitä Belgia tekisi siinä tapauksessa, että Saksan olisi lähetettävä joukkonsa Hollannin alueelle auttaakseen sitä puolustamaan itsenäisyyttään. Hra SPAAK sanoi siihen, että Belgia antaa vastauksensa vasta siten, jos niin todella tapahtuu.

Myöhemmin Ison-Britannian ja Ranskan suurlähettiläät esittivät hra SPAAKille samaa tarkoittavan kysymyksen ja saivat samanlaisen vastauksen.

Olen jo aikaisemmin raportoinut, että Saksan päätavoitteita Hollannissa on Vlissingenin satama. Jos Saksa sen miehittäisi, saisi se samalla kontrollinsa alaiseksi Antwerpenin sataman, joka on Belgian tärkein ja maailman suurimpia.

Belgian ja Hollannin käsityksen mukaan tähänastinen suurin sodan vaara oli olemassa perjantaina tämän kuun 10 päivänä, jolloin lähetin Ulkoasiainministeriölle sähkeen n:o 84 . Mm. Belgian ulkominis-

teriö oli silloin valmiina siirtymään Brysselistä pois. Ison-Britannian ja Ranskan ambassadit olivat pakanneet matkalaukkunsa. Eräs sotaikävä valtio pyysi Yhdysvaltain ambassadia ottamaan huolehtiakseen sen asioista.

Amerikan ambassadin Saksasta saamien tietojen mukaan HITLERin hyökkäyskäsky oli silloin valmiiksi laadittu. Johtajan päämajassa oli kuitenkin tapahtunut kiivas mielipiteiden vaihto nazipuolueen johdon ja korkeimman sotilasjohdon kesken. Nazit vaativat, että hyökkäys Belgiaan ja Hollantiin oli heti pantava toimeen. Kenraalit taas pitivät Ranskan rintamaa liian uhkaavana ja Belgian Albert-kanavaa sekä Hollannin tulva-alueita siksi vakavina esteinä, että ne nykyisenä vuodenaikana vaatisivat liika paljon uhrauksia. (Samassa yhteydessä sotilasjohto lienee syyttänyt puolueen johtoa siitä, että se oli Puolassa lähettänyt etulinjoille kuolemaan joukoittain upseereita, jotka kuuluivat entisiin hallitsija- ja huomattaviin junkkeriperheisiin.)

Neuvottelun tuloksena oli, että Belgiaan ja Hollantiin tehtävä hyökkäys sillä kertaa lykättiin.

Erään tiedon mukaan Saksalla sodan alussa oli valmiina suunnitelma vain Puolassa ja muualla idässä tapahtuvia operaatioita varten. von RIBBENTROP oli saanut hra HITLERin uskomaan, että Englanti ja Ranska eivät toden tulleen ryhdy sotaan. Nyt puuttuu tyydyttävä länsirintaman suunnitelma.

Joka tapauksessa riippuu Saksasta, miten Belgialle ja Hollannille tulee käymään. Toistaiseksi hra Hitler näyttää epäröivän.

Mugstabanney